

Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών

Δημόσιος λόγος και ψηφιακά μέσα

Διπλωματική Εργασία

«Τηλεοπτικές αναπαραστάσεις των γλωσσικών γεωγραφικών ποικιλιών: η περίπτωση των τηλεοπτικών σειρών: «Εφτά θανάσιμες πεθερές» και «Δέκα μικροί Μήτσοι».

Παπαλάμπρου Αλεξάνδρα

Επιβλέπων καθηγητής: Ντίνος Κωνσταντίνος

Συν-Επιβλέπουσες καθηγήτριες: Βαμβακίδου Ιφιγένεια, Δόμνα Μιχαήλ

Κοζάνη, Ιούνιος 2022

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

««Τηλεοπτικές αναπαραστάσεις των γεωγραφικών ποικιλιών: η περίπτωση των τηλεοπτικών σειρών: «Εφτά θανάσιμες πεθερές» και «Δέκα μικροί Μήτσοι»»».

Παπαλάμπρου Αλεξάνδρα

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Ντίνιας Κωνσταντίνος

Συν-Επιβλέπουσες Καθηγήτριες:

Βαμβακίδου Ιφιγένεια

Μιχαήλ Δόμνα

Κοζάνη, Ιούνιος 2022

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή κ.Ντίνα για την υποστήριξη και την αρωγή που μου προσέφερε καθώς επίσης και για τις χρήσιμες συμβουλές και παρατηρήσεις που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου συνάμα με τα αγαπημένα μου πρόσωπα για την υποστήριξη και την ηθική συμπαράσταση καθ'ολη τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει παρατηρηθεί ότι οι γεωγραφικές ποικιλίες αξιοποιούνται από τα κείμενα μαζικής κουλτούρας προωθώντας πολλάκις ορισμένες κοινωνιογλωσσικές πεποιθήσεις. Ο λόγος της γεωγραφικής ποικιλότητας δεν επιδεικνύει τον πλούτο της πολιτισμικής κληρονομιάς, αλλά αποτυπώνεται ως διαφοροποιημένος από την κοινή.

Εν γένει, ο λόγος της μαζικής κουλτούρας που εκπροσωπείται από τα ΜΜΕ ορίζει ως προσδοκώμενη γλωσσική συμπεριφορά την ευθυγράμμιση των αναπαριστώμενων χαρακτήρων με τη γλωσσική ομοιογένεια και τα στερεότυπα που απορρέουν από αυτήν.

Πιο συγκεκριμένα, τα τηλεοπτικά σίριαλ παρουσιάζουν τους διαλεκτόφωνους βάσει συγκεκριμένης οπτικής, προβάλλοντας προκατειλημμένα τον τρόπο που μιλάν και συμπεριφέρονται. Στους ομιλητές/τριες αποδίδονται ορισμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, χαμηλή κοινωνική διαστρωμάτωση και ηλιακή ομάδα. Ως εκ τούτου, η κοινωνική τους θέση υποτιμάται και επέρχεται ο κοινωνικός αποκλεισμός. Τα προβαλλόμενα κοινωνικά προφίλ των ομιλητών/τριών της γεωγραφικής ποικιλίας είναι ταυτόσημα με προκαταλήψεις οι οποίες στιγματίζουν και θέτουν στο περιθώριο όχι μόνο τις γεωγραφικές ποικιλίες αλλά και τα άτομα που τις χρησιμοποιούν. Η τηλεόραση αποτελώντας ισχυρό μέσο προβολής εικόνων χειραγωγεί το κοινωνικό σύνολο χειριζόμενη την ποικιλότητα και γνωστοποιώντας την ετερογένεια. Η μεροληπτική και εσφαλμένη αναπαράσταση των ποικιλιών ενισχύει τις κοινωνικές αντιξοότητες παραπληροφώντας το τηλεοπτικό κοινό. Βάσει αυτών των δεδομένων, κρίνεται αναγκαίο να γίνει αποκωδικοποίηση των τηλεοπτικών σειρών της ελληνικής τηλεόρασης που κάνουν χρήση γεωγραφικών ποικιλιών προσπαθώντας να γίνει ανακάλυψη άδηλων ιδεολογιών με την αποτύπωση κοινωνιογλωσσικών αναπαραστάσεων.

Σκοπός εκπόνησης της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση των γεωγραφικών ποικιλιών καθώς και η αναπαράστασή τους στον τηλεοπτικό λόγο. Βάσει της υπάρχουσας βιβλιογραφίας θα γίνει ανάλυση της γλωσσικής ποικιλότητας και ειδικότερα της γεωγραφικής ποικιλίας, καθώς και του τρόπου αντιμετώπισης ατόμων που κάνουν χρήση αυτών από το κοινωνικό σύνολο.

Λέξεις – Κλειδιά γεωγραφική ποικιλότητα, τηλεοπτικός λόγος, κοινωνιογλωσσικές αναπαραστάσεις, στερεότυπα.

Abstract

In recent decades it has been observed that geographical varieties are exploited by mass culture texts, often promoting certain sociolinguistic beliefs. The ratio of geographical diversity does not show the richness of the cultural heritage, but is reflected as differentiated from the common. In general, the mass culture discourse represented by the media defines as expected linguistic behavior the alignment of the represented characters with the linguistic homogeneity and the resulting stereotypes. More specifically, TV series present dialects based on a specific point of view, biasedly projecting the way they speak and behave. Speakers are assigned certain social characteristics related to low educational level, low social stratification and social group. As a result, their social status is underestimated and social exclusion occurs. The projected social profiles of the speakers / three of the geographical variety are identical with prejudices which stigmatize and marginalize not only the geographical varieties but also the people who use them.

Television, being a powerful means of projecting images, manipulates the whole of society, manipulating diversity and communicating heterogeneity. The biased and misrepresentation of varieties reinforces social adversity by misinforming the television audience. Based on these data, it is deemed necessary to decode the television series of Greek television that make use of geographical varieties, trying to discover obscure ideologies by capturing sociolinguistic representations. The purpose of this paper is to investigate the geographical varieties as well as their representation in the television discourse. Based on the existing literature, there will be an analysis of linguistic diversity and in particular of geographical diversity, as well as the way of dealing with people who use them from the whole society.

Keywords

geographical variation, TV speech, sociolinguistic representations, stereotypes

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
Abstract.....	3
Εισαγωγή.....	4
1.Γλωσσική ποικιλότητα.....	6
1.1. Γεωγραφικές ποικιλίες.....	7
1.1.2 Κοινή-πρότυπη γλώσσα.....	8
1.1.3.Στάσεις απέναντι στη γλωσσική ποικιλότητα.....	9
1.1.3.Συνιστώσες εξαφάνισης γεωγραφικών ποικιλιών.....	11
1.2. Το φαινόμενο του μη ακροαματικού σχεδιασμού στα ΜΜΕ.....	11
1.2.1. Ο ρόλος της τηλεόρασης στη συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας.....	13
1.2.2. Το χιούμορ ως μηχανισμός στοχοποίησης.....	14
1.2.3. Η γλωσσική ποικιλότητα στον λόγο της μαζικής κουλτούρας.....	15
2.Μεθοδολογία της έρευνας.....	17
2.1 Μεθοδολογικό πλαίσιο.....	17
2.2 Επιλογή υλικού.....	18
2.3 Εργαλεία ανάλυσης.....	18
2.4 Άξονες ανάλυσης.....	19
3.Ανάλυση κειμένων μαζικής κουλτούρας.....	20
3.1. Η Πατρινιά Πεθερά.....	20
3.2. Η Κερκυραία Πεθερά.....	22
3.3. Η Πολίτισσα Πεθερά.....	25
3.4. Η Θρακιώτισσα Πεθερά.....	27
3.5.Η Μανιάτισσα πεθερά.....	30
3.6. Η Θεσσαλονικιά πεθερά.....	33
3.7.. Οι Δέκα Μικροί Μήτσοι.....	34
Συμπεράσματα.....	45
7. Βιβλιογραφικές αναφορές.....	49
Ξενόγλωσσες.....	49
Ελληνόγλωσσες.....	50

Εισαγωγή

Η γλώσσα είναι ένα σύστημα λεκτικών κωδίκων μέσω των οποίων διευκολύνεται η ανθρώπινη διεπαφή. Οι γλωσσολόγοι δεν αποδέχονται τη γλωσσική ομοιογένεια, ότι η ποικιλότητα αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των γλωσσών (Ντίνας & Ζαρκογιάννη, 2009). Με τη λέξη «λόγος», νοείται κάθε είδος προφορικής ή γραπτής γλώσσας, που διαπερνά τα όρια της πρότασης και του εκφωνήματος (Holmes, 2016:427). Δια μέσου της γλώσσας το άτομο υποδηλώνει το χαρακτηριστικό του γνώρισμα ως μέλος του κοινωνικού συνόλου εκφράζοντας την ταυτότητά του σε συνάρτηση με αυτή (Holmes, 2016). Διαφορετικά γλωσσικά στοιχεία από τους ομιλητές/τριες εν αντιθέσει με πληθώρα ομιλητών/τριών των οποίων μέσο έκφρασης αποτελούν οι γλωσσικές ποικιλίες. Οι γλωσσικές αυτές ποικιλίες διακρίνονται βάσει του χρήστη/χρήστριας, δηλαδή του /της ομιλητή/τριας της γλώσσας και του τρόπου που χρησιμοποιούν τη γλώσσα. Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος προδίδουν χαρακτηριστικά για την ιδιοσυγκρασία του/της χρήστη/στριας, που σχετίζονται με την καταγωγή (γεωγραφικές ποικιλίες ή διάλεκτοι) την ηλικία, το φύλο καθώς και την κοινωνική τάξη του ατόμου, (κοινωνικές ποικιλίες ή κοινωνιόλεκτοι). Οι γεωγραφικές ποικιλίες είναι χαρακτηριστικό δείγμα του πολιτισμικού πλούτου της εκάστοτε γλώσσας και κάνουν εναργή την ετερογένεια με την κοινή.

Η μαζική κουλτούρα αποτελεί μέρος της κοινωνικής πραγματικότητας των ανθρώπων, καθώς τα κείμενά της χρησιμοποιούνται σχεδόν σε καθημερινή βάση από όλους τους πολίτες. Τα εν λόγω κείμενα προβάλλονται μέσω του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου αποτελώντας μέσα ευρείας αποδοχής και χρήσης. Ο άνθρωπος χρησιμοποιεί πολλαπλά μέσα είτε προκειμένου να ενημερωθεί είτε για να ψυχαγωγηθεί. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει παρατηρηθεί η χρήση ετερογενούς λόγου στον τηλεοπτικό λόγο, προσεγγίζοντας γεωγραφικές και κοινωνικές ομάδες. Η αναφορά σε γεωγραφικές ποικιλίες μέσω γλωσσικών δεικτών γίνεται για το κοινό γλωσσικό αίσθημα του/της τηλεθεατή/τριας (Στάμου & Ντίνας, 2011). Η αξιοποίηση διαλέκτων και ιδιωμάτων από μυθοπλαστικούς χαρακτήρες δημιουργεί μια αίσθηση πολυμορφίας και πολυφωνίας της γλωσσικής έκφρασης. Ο λόγος που χρησιμοποιείται στα κείμενα μαζικής κουλτούρας δεν αποτυπώνει την κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα αναφορικά με τις γεωγραφικές ποικιλίες αλλά τις προβάλλει με συγκεκριμένο τρόπο προωθώντας στερεότυπα για τις ποικιλίες και για τους χρήστες/τριες αυτών (Στάμου, 2012). Οι γεωγραφικές ποικιλίες παρουσιάζονται

μονοδιάστατα και μονολιθικά δημιουργώντας ασυμβατότητα. Η αναπαράσταση αποδίδεται ως χιουμοριστική, καθώς πλαισιώνεται από ενδείκτες εκτός του γλωσσολογικού (Κουρδής,2012). Οι σεναριογράφοι αναπαριστούν με συγκεκριμένο σημειωτικό και ιδεολογικό τρόπο τους διαλεκτόφωνους καθιστώντας τους «ένοχους» στην διαμόρφωση και στην χειραγώγηση της ιδεολογίας(Πολίτης,2001). Η εμφάνιση των ποικιλιών στον τηλεοπτικό λόγο δεν έχει ως γνώμονα την παρουσίαση της γλωσσικής ποικιλότητας της ελληνικής γλώσσας και κατά συνέπεια την αποδοχή της, αλλά έχει ως στόχο τη σπίλωσή της. Οι ποικιλίες αποτελούν χιουμοριστικές εκδοχές ή και «κρυφές» γλωσσικές μορφές. Οι γλωσσικές ποικιλίες παρουσιάζονται διαφοροποιημένες από την κοινή γλώσσα, τόσο στον τρόπο ομιλίας όσο και στον τρόπο συμπεριφοράς, και κατά συνέπεια μέσω του τηλεοπτικού λόγου ενισχύεται η ομοιογένεια, απορρίπτοντας καθετί που αποκλίνει. Ο τρόπος που προβάλλονται οι γεωγραφικές ποικιλίες από τα μέσα, ενισχύει την ομοιογένεια, καθώς προβάλλει τις ποικιλίες μέσω ομάδων και τηλεοπτικών χαρακτήρων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και χαμηλή κοινωνική διαστρωμάτωση εν αντιθέσει με τους χαρακτήρες της πρότυπης. Η αναπαραγωγή τέτοιων ιδεολογιών ενισχύει τη γλωσσική ομοιογένεια ορίζοντας την πρότυπη γλώσσα σαν μία γλώσσα υψηλού κύρους, εντείνοντας ταυτοχρόνως τις κοινωνικές ανισότητες απέναντι σε ομιλητές/τριες γεωγραφικών ποικιλιών. Η συμβολή του γλωσσολόγου, σύμφωνα με τον Saussure, είναι να δώσει λεπτομερή περιγραφή τον τρόπου χρήσης της γλώσσας στο καθημερινό συγκείμενο(Μπασλής,2017:12). Η κοινωνιογλωσσολογία ασχολείται με τη μελέτη της σχέσης μεταξύ γλώσσας και κοινωνίας. Ειδικότερα, στοχεύει στο να κατανοηθεί η δομή της γλώσσας καθώς και στον τρόπο που αυτή συνδράμει στην επικοινωνία(Μπασλής,2017:33). Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας είναι δυνατόν να μελετηθούν από την κοινωνιογλωσσολογία, διότι αντικατοπτρίζει την καθημερινότητα των ανθρώπων.

Στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η συλλογή κειμένων στον τηλεοπτικό λόγο στα οποία αποτυπώνονται οι γεωγραφικές ποικιλίες και η κριτική προσέγγιση αυτών. Με άλλα λόγια, θα γίνει προσπάθεια αποκωδικοποίησης του διαλεκτικού λόγου καθώς και ανακάλυψης σιωπηλών ιδεολογιών που δεν είναι εμφανείς αλλά προωθούνται στο τηλεοπτικό κοινό. Με την άντληση υλικού προερχόμενου από τηλεοπτικές σειρές της ελληνικής, θα μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται η κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα και θα σκιαγραφηθούν τα χαρακτηριστικά (γλωσσικά,

κοινωνιογλωσσικά, σημειωτικά και ιδεολογικά) που αποδίδονται στην ποικιλία και στους/στις ομιλητές/τριές της.

Ειδικότερα, η εργασία αποτελείται από 3 μέρη. Αρχικά, υπάρχει η εισαγωγή, έπειτα παρουσιάζεται το θεωρητικό μέρος έπεται το μεθοδολογικό και τέλος τα συμπεράσματα με τις βιβλιογραφικές αναφορές.

Εν κατακλείδι, σύμφωνα με τον Trudgill(1995,στο Κακριδή,2005): «Αν τα άτομα υποφέρουν από διακρίσεις ως αποτέλεσμα του ρατσισμού, δεν προτείνουμε να αλλάξουν φυλή [...]. Αν τα άτομα υποφέρουν από διακρίσεις λόγω των διαλέκτων που μιλούν, τότε πρέπει να καταργηθούν οι διακρίσεις, όχι οι διάλεκτοι». Για να καταργηθούν οι διακρίσεις και να αποδεχθεί το τηλεοπτικό κοινό τις διαλέκτους, πρέπει να απαλλαχθεί από τις προκαταλήψεις και τις αρνητικές ιδεολογίες.

1.1 Γλωσσική ποικιλότητα

Η γλώσσα, αποτελεί ένα σύστημα με κώδικες το οποίο χρησιμοποιείται από τον άνθρωπο αποτελώντας αντικείμενο μελέτης πολλών κλάδων και ειδικότερα του κλάδου της κοινωνιολογίας καθώς και της γλωσσολογίας. Τα άτομα μιας κοινωνίας, για να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους, ανταλλάσσουν μηνύματα τα οποία βασίζονται σε έναν κώδικα ο οποίος είναι κοινός για όλους και ονομάζεται γλώσσα. Ο κώδικας αυτός, βασίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και στην αποστολή και λήψη πολλαπλών μηνυμάτων από και προς όλους τους συμμετέχοντες. Η σύνθεση της γλώσσας γίνεται βάσει των φωνημάτων λεξημάτων και λέξεων τα οποία τα άτομα τα θεωρούν οικεία(Δελβερούδη,2001:1) και όχι ως αν οικεία προς αυτούς/αυτές. Με άλλα λόγια, η καθεμία γλώσσα αναγνωρίζεται βάσει κάποιων αποφαντικών κανόνων, οι οποίοι καθορίζουν το γλωσσικό της σύστημα. Βέβαια αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι οι ομιλητές κάθε γλωσσικής κοινότητας δύνανται να χρησιμοποιούν διαφορετικά γλωσσικά στοιχεία προκειμένου να προσδώσουν την ιδιότητά τους στην κοινωνία.Συνεπώς, οι γλώσσες δεν νοούνται μόνο ως κανόνες οι οποίοι ορίζουν το γλωσσικό σύστημά τους αλλά συνάμα πραγματώνουν κοινωνικές λειτουργίες στο πλαίσιο του κοινωνικού συνόλου, υποδηλώνοντας τις ταυτότητες ομιλητών/τριών.

Η γλώσσα αποτελεί ένα λεκτικό σύστημα κωδίκων που ευνοεί την επικοινωνία των ατόμων της κοινωνίας. Βάσει του Saussure η γλώσσα (language), διακρίνεται σε λόγο (parole) και ομιλία (langue), (Μπασλής, 2017:12). Με τον όρο ομιλία γίνεται αναφορά στην γλωσσική συμπεριφορά του/της ομιλητή/τριας σε ένα συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Η γλώσσα αποτελεί ένα σύνολο διαλέκτων και ποικιλιών, οι οποίες παρουσιάζουν ομοιότητες από γλωσσολογική άποψη και διαφοροποιούνται ως προς το κοινωνικό-πολιτισμικό τους πλαίσιο. Μέσα στο πλαίσιο της κοινωνίας τα στοιχεία της γλώσσας βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με εξωγλωσσικούς παράγοντες, όπως η ηλικία, το φύλο, η γεωγραφική και κοινωνική καταγωγή, το επάγγελμα αποκαλύπτοντας στοιχεία για την κοινωνική ταυτότητα των ομιλητών/τριών. Είναι ανέφικτο δύο ομιλητές/τριες να μιλούν με τον ίδιο τρόπο, καθώς υπάρχουν ποικίλα στοιχεία διαφοροποίησης στον τρόπο ομιλία τους (Holmes, 2016:175).

Οι γλωσσικές κοινότητες παρουσιάζουν γλωσσική, κοινωνική λειτουργική ποικιλομορφία και εκφραστικότητα. Οι παράγοντες που συνδράμουν στη διαμόρφωση της γλωσσικής ποικιλότητας είναι ο γεωγραφικός χώρος του/της ομιλητή/τριας, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του/της, η επικοινωνιακή περίσταση και η συνύπαρξη γλωσσών (Αρχάκης & Κονδύλη, 2011:57). Οι ποικιλίες αυτές, κατατάσσονται βάσει του/της χρήστη/στριας καθώς και της χρήσης (Halliday & Hasan 1985). Αναφορικά με το διαχωρισμό βάσει του/της χρήστη/στριας, οι ποικιλίες δίνουν πληροφορίες για την ταυτότητα του/της ομιλητή/τριας και διακρίνονται σε γεωγραφικές ποικιλίες και κοινωνιολέκτους (Κακριδής, Κατή & Νικηφορίδου, 1999).

1.1.1 Γεωγραφικές ποικιλίες

Στο πλαίσιο μίας κοινωνίας συνυπάρχουν δύο αντισταθμισμένες δυνάμεις γλωσσικής έκφρασης, η μία κεντρομόλος και η άλλη κεντρόφυγος, δημιουργώντας επιδράσεις στις κοινωνιογλωσσικές σχέσεις των ατόμων. Αφενός, η πρώτη δύναμη άγει το κοινωνικό σύνολο σε γλωσσική σύγκλιση και πραγματοποιείται όταν τα άτομα που τη χρησιμοποιούν έχουν μεγάλο βαθμό συμφωνίας στους γλωσσικούς κανόνες, εν αντιθέσει με τη δεύτερη που δημιουργεί γλωσσική διαφοροποίηση ωθώντας τα άτομα σε δυσχερή επικοινωνία (Ντίνας & Ζαρκογιάννη, 2009:12). Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα φωνολογικά συντακτικά και λεξιλογικά χαρακτηριστικά γίνεται αντιληπτό ότι

υπάρχουν διαφοροποιήσεις από τον ένα χρήστη της γλώσσας στον άλλο. Οι ιδιότητες αυτές συνάμα με τα κοινά στοιχεία που υπάρχουν στον τρόπο ομιλίας αποτελούν την ιδιόλεκτο του κάθε ατόμου (Δελβερούδη,2000:1). Ενυπάρχουν βέβαια ορισμένα γνωρίσματα της ιδιολέκτου τα οποία διακρίνουν ομοίως κι άλλους χρήστες, προκειμένου να ταξινομηθούν σε γλωσσικές ποικιλίες, ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή (διάλεκτοι ή τοπικά ιδιώματα) ή την κοινωνική ομάδα (κοινωνιόλεκτοι) στην οποία εμφανίζεται το εκάστοτε γνώρισμα.

Η εν λόγω εργασία εστιάζει στις γεωγραφικές ποικιλίες της γλώσσας τις οποίες μελετά η διαλεκτολογία. Κριτήριο ένταξης μίας γλωσσικής ποικιλίας στις προαναφερθείσες κατηγορίες αποτελεί ο βαθμός απόκλισής της από την κοινή γλώσσα (Κοντοσόπουλος,2008:2). Αναλυτικότερα, η ελληνική γλώσσα, παρόλο που παρέμεινε αλώβητη από τα αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα, δεν έχει μιληθεί ομοειδώς, και ως εκ τούτου δημιουργήθηκαν τοπικές διαλεκτικές παραλλαγές. Με το πέρασμα των χρόνων, υπερτερούσε μία διαλεκτική παραλλαγή η οποία είχε κοινά στοιχεία με την πρότυπη γλώσσα (Chambers&Trudgill,2008:19-20). Από τα τέλη της πρώτης χιλιετίας μ.Χ. είχαν αρχίσει να διαμορφώνονται οι νεοελληνικοί διάλεκτοι και τα ιδιώματα. Η διάκριση αυτή συνιστά ελληνική ιδιομορφία, αντιθέτως, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν σαφή κριτήρια για την κατάταξη των ιδιωμάτων έχει ως αποτέλεσμα τη σταδιακή εξασθένησή τους. Εξάλλου, κατά τον Χαραλαμπάκη(2001:192), τα επίθετα «διαλεκτικός» και «ιδιωματικός» έχουν παρόμοια σημασία. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια «διάλεκτος» αναφέρεται κατά κύριο λόγο σε διακυμάνσεις μίας γλώσσας που ομιλούνται από συγκεκριμένα άτομα μιας γεωγραφικής περιοχής, ενώ με τον όρο «γλώσσα» γίνεται αναφορά είτε στο εύρος των γεωγραφικών διαλέκτων, ή κατά αποκλειστικότητα στην πρότυπη γλώσσα(Μπασλής,2017:38). Η διάλεκτος είναι ένα γλωσσικό σύστημα χωρίς γραπτή μορφή και θεωρείται ως μια εσφαλμένη, παρέκβαση από την πρότυπη. Είναι συνδεδεμένη με άτομα χαμηλού βεληνεκούς και χαμηλού κύρους. Οι διάλεκτοι συγκαταλέγονται στην ίδια γλώσσα στην περίπτωση που γίνονται κατανοητές από το κοινωνικό σύνολο, ειδάλως θεωρούνται ως διαφορετική γλώσσα(Δελβερούδη,2001:1). Στην κατηγορία των διαλέκτων ανήκουν η τσακωνική η ποντιακή, η καππαδοκική, και τα ελληνικά των κατοίκων της Νότιας Ιταλίας (Κοντοσόπουλος,2008:2). Καθ' υπερβολή, ονομάζουμε διαλέκτους την κυπριακή καθώς και την κρητική. Στις υπόλοιπες τοπικές μορφές της γλώσσας αποδίδεται η ονομασία «ιδίωμα». Ειδικότερα, η έννοια «τοπικό ιδίωμα» ανάγεται σε ποικιλίες που

εμφανίζουν ελάχιστες διαφοροποιήσεις που ως επί το πλείστον υπόκεινται σε φωνηματικό και λεξιλογικό επίπεδο (Ντίνας&Ζαρκογιάννη,2009:13). Κατά συνέπεια, ενυπάρχουν γλωσσικές διαφοροποιήσεις οι οποίες όμως δε δυσκολεύουν τους μη χρήστες αυτών στην κατανόησή τους. Κατά τον Κοντοσόπουλο(2008:3), τα ιδιώματα της Νεοελληνικής είναι: τα βόρεια, τα ημιβόρεια, τα δωδεκανησιακά, τα κυκλαδικά, τα επτανησιακά, τα μικρασιατικά καθώς και τα ιδιώματα της Μάνης, της Κύμης και της Παλαιάς Αθήνας.

Επιλογικά, η ειδοποιός διαφορά μεταξύ διαλέκτου και ιδιώματος έγκειται στον βαθμό αφομοίωσής τους από τους χρήστες της κοινής. Ακολούθως, ο βαθμός απόκλισης της διαλέκτου καθώς και του ιδιώματος από την πρότυπη γλώσσα προϋποθέτει διάφορους παράγοντες, όπως τη γεωγραφική απόσταση ή τη γεωγραφική απομόνωση του τόπου (Hudson,1980:32-33). Όμως, στη σημερινή εποχή της πληροφόρησης, η πρότυπη γλώσσα χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο από το σύνολο των ανθρώπων, παραγκωνίζοντας τις γεωγραφικές ποικιλίες.

1.1.2 Κοινή-πρότυπη γλώσσα

Σε κάθε γλωσσική κοινότητα εντοπίζονται γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες μιας γλώσσας. Η γεωγραφική όμως ποικιλία που συνδέεται με την επικρατούσα γλώσσα και στην οποία εντάσσονται ποικίλες διάλεκτοι ονομάζεται «κοινή» ή «πρότυπη» γλώσσα (Μπασλής,2017:46). Αν και στον όρο «πρότυπο» εμπεριέχεται κάποιο είδος αξιολογικής διάστασης, δε συμβαίνει το ίδιο και από γλωσσολογική άποψη. Ειδικότερα, η κοινή-πρότυπη γλώσσα δεν υπερτερεί συγκριτικά με τις γεωγραφικές ποικιλίες εφόσον αποτελεί και η ίδια ένα είδος διαλέκτου, που έχει τυποποιηθεί και αναδειχθεί σε «φιλολογική γλώσσα»(Μοσχονάς,2010:1). Συνεπώς, οι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιείται η πρότυπη γλώσσα έναντι των άλλων διαλέκτων είναι κυρίως ιστορικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί(Κακριδή,χ.χ.:1). Η πρότυπη γλώσσα χρησιμοποιείται στον γραπτό λόγο, στους κρατικούς-διοικητικούς μηχανισμούς, στον τομέα της εκπαίδευσης, στη δημόσια ζωή καθώς και σε επίσημες περιστάσεις επικοινωνίας (διοίκηση,δικαστήρια). Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ της κοινής γλώσσας και των διαλέκτων αποτελεί το υψηλό κύρος που τη διακατέχει. Με άλλα λόγια, θεωρείται μία υποδειγματική γλώσσα με υψηλή κωδίκευση. Η

τυποποίηση της συνίσταται στη ρητή περιγραφή και κωδίκευση των κανόνων που θεωρείται ότι πρέπει να διέπουν τη χρήση της. Η τυποποίηση αυτή σχετίζεται κατά κύριο λόγο με μορφολογικά, συντακτικά, λεξιλογικά χαρακτηριστικά καθώς και με την ορθογραφία. Παρόμοιο είδος τυποποίησης, παρατηρείται και κατά την πρόσκτηση του προφορικού λόγου.

Κατά τον Μπασλή(2017:49-50), οι λόγοι για τους οποίους πραγματοποιείται η τυποποίηση της κοινής είναι οι εξής:

1. Επιλογή: Πολιτικοί, ιστορικοί και κοινωνικοί λόγοι ωθούν στην υιοθέτηση της κοινής γλώσσας. Ειδικότερα, κρίνοντας από παρελθοντικά γεγονότα μία διάλεκτος θεωρείται ως πρότυπη όταν χρησιμοποιείται από άτομα που κατέχουν κάποια θέση εξουσίας.
2. Κωδικοποίηση: Η πρότυπη ποικιλία κωδικοποιείται σε γραπτή μορφή και ενδύεται με καθολικούς κανόνες για τη σωστή εκφορά της στον γραπτό και προφορικό λόγο.
3. Λειτουργία της κοινής γλώσσας: Η κυβέρνηση, η γραφειοκρατία, η εκπαίδευση, οι θεσμοί και οι επιστήμες τίθενται σε λειτουργία βάσει της κοινής γλώσσας.
4. Αποδοχή: Σχετίζεται με τον ενστερνισμό του ιδιώματος από το κοινωνικό σύνολο, ως μηχανισμό έκφρασης και επικοινωνίας ολόκληρου του έθνους. Ο ενστερνισμός της κοινής γλώσσας ενδυναμώνεται κατά κόρον από τους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς, αλλά και από άλλους θεσμούς, όπως: εκδοτικοί οίκοι, ακαδημίες, ΜΜΕ (Τσιτσιπής, 1995:50-55). Αναφερόμενοι στο χώρο της εκπαίδευσης, γίνεται εναργές ότι ο θεσμός του σχολείου αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες που συμβάλλουν στην ανέλιξη, μύηση και πλήρη εγκόλπωση της κοινής γλώσσας. Ο σχολικός θεσμός προβάλλει την κοινή γλώσσα ως εντελή, λογοκρίνοντας οποιαδήποτε άλλη μορφή γλώσσας(Φραγκουδάκη & Δραγώνα, 1997:210).

Κλείνοντας, η κοινή γλώσσα βασίζεται στο γεγονός ότι υπάρχει μια προσδιορισμένη νόρμα η οποία γίνεται αποδεκτή από τους ομιλητές/τριες, ως μέσο προφορικής και γραπτής επικοινωνίας - καλύπτοντας κατά συνέπεια συνενωτικούς σκοπούς στο πλαίσιο του κράτους. Κρίνεται αναγκαίο, λοιπόν, να αναγνωριστεί η

ιδεολογία που λανθάνει στον ορισμό της πρότυπης γλώσσας, λαμβάνοντας την κοινή γλώσσα, τόσο ως γλώσσα, όσο και ως πρότυπο(Μαρκόπουλος, 2006:1-3). Εξάλλου, η κοινή γλώσσα δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ενσάρκωση ενός φιλοσοφικού λάθους, το οποίο επιτελούμε, όταν πιστεύουμε στην ύπαρξη μίας και μόνο γλώσσας(Μοσχονάς,2010:3). Αντιθέτως, είναι καταφανές ότι ενυπάρχει πληθώρα διαλέκτων, η οποία έχει παραγκωνιστεί από την κοινή γλώσσα.

1.1.3. Στάσεις απέναντι στη γλωσσική ποικιλότητα

Οι γλώσσες χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία. Οι γλωσσικές στάσεις διαπλάθονται από πεποιθήσεις που σχετίζονται με τη φύση και τα γλωσσικά χαρακτηριστικά, υποδηλώνοντας συναισθηματικούς, νοητικούς και αξιολογικούς δείκτες που αφορούν αξιολογικές κρίσεις για τις γεωγραφικές ποικιλίες ή για τους χρήστες αυτών(Κακριδή-Φερράρι, 2007:1). Οι στάσεις απέναντι στη γλωσσική ποικιλότητα είναι απόρροια των γλωσσικών ιδεολογιών ή των στερεοτύπων που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την αξιολόγηση και τον παραγκωνισμό των διαλέκτων.

Αναφορικά με το περιεχόμενό τους, οι στάσεις απέναντι στις ποικιλίες σχετίζονται τόσο με την ύπαρξη, όσο και τη μορφολογία τους. Όμως, οι στάσεις και οι προκαταλήψεις που προκύπτουν δεν αφορούν την ίδια τη γλώσσα, αλλά τους χρήστες των γεωγραφικών ποικιλιών(Αραποπούλου,2002:171-172). Οι απόψεις και τα συναισθήματα που επικρατούν για αυτούς επεκτείνονται και στις γλωσσικές τους παραγωγές και προκαλούν διαφοροποιήσεις στην αντιμετώπισή τους.

Αντ'αυτών κατασκευάζεται και επιβάλλεται στους επίσημους θεσμούς με τη συμβολή της εκπαίδευσης και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μία πρότυπη γλώσσα (Δραγώνα και συν.,2001:121). Η επικράτηση μίας ποικιλίας δεν οφείλεται στο γεγονός ότι υπερτερεί έναντι των άλλων αλλά εξυπηρετεί κατά κύριο λόγο πολιτικές σκοπιμότητες, οι οποίες σχετίζονται με τη δημιουργία μίας ενιαίας ταυτότητας καθώς και με τον περιορισμό της διαφοροποίησης στο εσωτερικό ενός κράτους.(Ντίνας και Ζαρκογιάννη 2009:15).Η υποτίμηση αυτή των διαλέκτων επιβάλλεται κατά κύριο λόγο από τον θεσμό του σχολείου. Τόσο ο σχολικός θεσμός όσο και λοιποί κρατικοί μηχανισμοί προωθούν την ανωτερότητα της πρότυπης γλώσσας(Τσιτσιπής, 2001:1-2).Κατά συνέπεια, η χρησιμοποίηση των γλωσσικών ποικιλιών σε επίσημες περιστάσεις υποδηλώνει ότι ο χρήστης των γλωσσικών ποικιλιών δεν έχει λάβει την

κατάλληλη μόρφωση, ενισχύοντας παράλληλα τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα σε βάρος τους.

Συμπερασματικά, αξίζει να σημειωθεί ότι οι στάσεις απέναντι στις γλωσσικές ποικιλίες θα ήταν καλό να αλλάξουν άρδην, παύοντας τη διαιώνιση κοινωνικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων (Κωστούλα-Μακράκη, 2001:11). Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Trudgill (1995), «Αν τα άτομα υποφέρουν από διακρίσεις ως αποτέλεσμα του ρατσισμού, δεν προτείνουμε να αλλάξουν φυλή [...]. Αν τα άτομα υποφέρουν από διακρίσεις λόγω των διαλέκτων που μιλούν, τότε πρέπει να καταργηθούν οι διακρίσεις και όχι οι διάλεκτοι» (Κακριδής-Φερράρι, 2005:62). Κατά συνέπεια, στην περίπτωση που η γλωσσική ετερογένεια παύει να αντιμετωπίζεται ως κάτι διαφορετικό τότε μεταβάλλονται οι πεποιθήσεις αναφορικά με τη χρησιμοποίηση των γεωγραφικών ποικιλιών. Έτσι, στη διατήρηση μίας μορφής γλώσσας, καθοριστικό λόγο διαδραματίζουν οι στάσεις απέναντί της για την ανασυγκρότηση, τη διαφύλαξη, την αποδυνάμωση ή την εξαφάνισή της (Αγγελοπούλου, 2010:169).

1.1.4. Συνιστώσες εξαφάνισης γεωγραφικών ποικιλιών

Τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει έντονη ανησυχία για τον περιορισμό χρήσης των γεωγραφικών ποικιλιών. Προκειμένου να διατηρηθεί ή να εξαλειφθεί μία γεωγραφική ποικιλία, προαπαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις που σχετίζονται με τον αριθμό των χρηστών της, τη διάδοσή της σε ευρύτερες περιοχές, το κύρος ή την επίδρασή της (Ανδρουλάκης & Ξυδόπουλος, 2008:128). Η σύγχρονη ελληνική γλωσσική πραγματικότητα ασκεί πιέσεις για απλούστευση του γλωσσικού κώδικα και αποζητά την κυριαρχία μίας πρότυπης γλώσσας η οποία θα είναι εύχρηστη και κατανοητή από όλους τους πολίτες. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Browning (1991:172-174), οι ελληνικές διάλεκτοι είναι βέβαιο ότι θα εξαλειφθούν στα τέλη του 20ου αιώνα. Οι λόγοι για τους οποίους μειώνεται η χρήση των γεωγραφικών ποικιλιών ή ακόμη και τείνουν να εξαλειφθούν είναι πολλαπλοί. Ειδικότερα, η ραγδαία αστυφιλία συνδυαστικά με την απουσία γραπτού λόγου των ποικιλιών αποτρέπουν τη μεταλαμπάδευσή τους στις επερχόμενες γενιές και την αναλλοίωτη παραμονή τους με το πέρασμα του χρόνου (Παντελίδης, χ.χ.:5). Επιπρόσθετα, η απουσία κύρους που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διαλέκτους καθώς και η συσχέτιση τους με την αμάθεια ή με συναισθήματα τοπικισμού/εθνικισμού τείνει προς τη βαθμιαία πτώση τους (Κουρδής, 1997:581). Επιπλέον, η επικράτηση των ΜΜΕ συντέλεσε στην υπερτέρηση της κοινής γλώσσας. Το εκπαιδευτικό σύστημα, επίσης, σε γενικές γραμμές συντείνει

σε σημαντικό βαθμό στην εξασθένηση των γεωγραφικών ποικιλιών, εφόσον προωθεί τη χρήση της πρότυπης γλώσσας. Παρατηρείται ότι ακόμη σε γεωγραφικές περιοχές όπου χρησιμοποιούνταν γεωγραφικές ποικιλίες προωθείται κατ' αποκλειστικότητα η ελληνική κοινή, συμβάλλοντας έτσι στον αφανισμό της τοπικότητας (Ladefoged 1992: 809-811, Κοντός 2007: 398 ο.α Αγγελοπούλου, 2010: 20). Ακόμη, στον ευτελισμό των διαλέκτων συνέτεινε και ο ταχύτατος βαθμός ανάπτυξης της τεχνολογίας μέσω της οποίας διευκολύνθηκε η μετακίνηση του πληθυσμού και η επικοινωνία των ανθρώπων διόγκωσε την επιτακτικότητα για μια κοινή, «απλουστευμένη» γλώσσα (Αθανασιάδης, 2016:22).

Καταλήγοντας, οι διάλεκτοι είναι αναπαλλοτρίωτο στοιχείο της εθνικής ταυτότητας και η περιστολή τους δύναται να επισύρει επιβλαβείς κοινωνικοπολιτισμικές συνέπειες οι οποίες σχετίζονται με την απώλεια της πολιτιστικής ιδιοπροσωπίας των τοπικών κοινωνιών και τη συνακόλουθη υποτίμηση των λογοτεχνικών κειμένων ή τραγουδιών της διαλέκτου (Πλαδή, 2001:620-627).. Παρά ταύτα, αξίζει να σημειωθεί ότι σε ορισμένες περιοχές οι διάλεκτοι παραμένουν ενεργές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κυπριακή διάλεκτος. Ο κυριότερος λόγος επικράτησης της κυπριακής διαλέκτου έγκειται στο γεγονός ότι οι διαλεκτόφωνοι διαμένουν εκτός Ελλάδας, σε ένα ανεξάρτητο κράτος, στο οποίο τους δίνεται η δυνατότητα να χρησιμοποιούν τη διάλεκτό τους (Παπαναστασίου, 2015).

1.2. Το φαινόμενο του μη ακροαματικού σχεδιασμού στα MME

Οι χρήστες της γλώσσας τείνουν να σχεδιάζουν (Bell 1984) ή να συγκλίνουν (Giles&Smith 1979), τον λόγο τους προς τους συνομιλητές τους. Έτσι, τα άτομα φαίνεται ότι ανταποκρίνονται στις επικοινωνιακές περιστάσεις(Στάμου & Ντίνα ,2011). Βέβαια, σε ορισμένες περιστάσεις υπάρχει απόκλιση από τη γλωσσική ποικιλία που είναι κατάλληλη για τον συνομιλητή τους, καθώς τα άτομα τείνουν να κατευθύνονται προς τον γλωσσικό κώδικα μίας ευρύτερης κοινωνικής ομάδας(Στάμου & Ντίνας,2011). Με άλλα λόγια, τα άτομα χρησιμοποιούν τον γλωσσικό κώδικα μίας κοινωνικής ομάδας που τους αντιπροσωπεύει ή και όχι. Αναφερόμενοι στη δεύτερη περίπτωση, τα άτομα ενστερνίζονται τον γλωσσικό κώδικα μίας ευρύτερης κοινωνικής ομάδας(Στάμου & Ντίνας,2011). Αυτό βέβαια,εγκυμονεί κινδύνους επικοινωνιακής

δυσκολίας, ωθώντας τους συνομιλητές σε ασυνεννοησία, εφόσον χρησιμοποιείται ένα ανοικτό είδος γλώσσας προς τον δέκτη. Τις περισσότερες φορές, αυτό που είναι άξιο ενδιαφέροντος δεν είναι το νόημα αλλά η κοινωνική ομάδα που κάνει χρήση των γεωγραφικών ποικιλιών και την οποία επικαλείται ο ομιλητής. Παρ'όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην περίπτωση δηλαδή του μη ακροαματικού σχεδιασμού, οι ομιλητές κάνουν χρήση της δημιουργικής γλώσσας προκειμένου να επιτύχουν κάποιο ρητορικό αποτέλεσμα.(Στάμου &Ντίνας,2011). Ο μη ακροαματικός σχεδιασμός χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στα ΜΜΕ μέσω του οποίου μια κοινωνική ομάδα ασπάζεται τη φωνή που διαφοροποιείται από το γλωσσικό αίσθημα/πρότυπο του μέσου τηλεθεατή. Χρησιμοποιείται κατά κόρον στον τηλεοπτικό λόγο. Όμως, σύμφωνα με έρευνες που έχουν διενεργηθεί από τους Bell (1992), Lee (2006) και Piller,2001), (ο.α Στάμου&Ντίνας,2011), η χρήση του είναι συνηθέστερη στις τηλεοπτικές διαφημίσεις και σπανιότερη στις τηλεοπτικές σειρές. Κατά την προβολή των τηλεοπτικών διαφημίσεων, οι γλωσσικές ποικιλίες χρησιμοποιούνται κατά βάση για σκοπούς εμπορικής εκμετάλλευσης, εφόσον κύριο μέλημα είναι η μεταφορά του μηνύματος στον τηλεθεατή και η αγορά του διαφημιζόμενου είδους. Στις περιπτώσεις των τηλεοπτικών σειρών ο μη ακροαματικός σχεδιασμός χρησιμοποιείται προκειμένου να δοθεί έμφαση στην αναφορική σημασία του μηνύματος προκειμένου ο θεατής να δύναται να παρακολουθήσει την πλοκή(Στάμου&Ντίνας,2011).

Στην προαναφερθείσα περίπτωση ο μη ακροαματικός σχεδιασμός χρησιμοποιείται προκειμένου να προσδοθεί αληθοφάνεια και αυθεντικότητα στην αναπαράσταση μίας κοινωνίας ή μίας εποχής αλλά και για να τονιστούν οι κοινωνικές και οι γεωγραφικές αποκλίσεις ορισμένων χαρακτήρων(οι οποίοι μιλούν τους γλωσσικούς κωδικούς που αποκλίνουν από το γλωσσικό αίσθημα του μέσου τηλεθεατή) εν αντιθέσει με τους υπόλοιπους χαρακτήρες(οι οποίοι μιλούν την πρότυπη γλώσσα η οποία συγκλίνει με το γλωσσικό αίσθημα του μέσου τηλεθεατή).

1.2.1. Ο ρόλος της τηλεόρασης στη συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κατά κόρον η τηλεόραση θεωρούνται μέσα συγκρότησης της εθνικής ταυτότητας. Σύμφωνα με τον Abercrombie(1997), η τηλεόραση αποτυπώνεται ως τομέας παραγωγής της μαζικής μνήμης όμοιων εικόνων και εμπειριών οι οποίες συνδέουν το τηλεοπτικό κοινό που προέρχεται από ανόμοια περιβάλλοντα. Βάσει αυτής της οπτικής, η εθνική ταυτότητα δεν θεωρείται ως μία

ακλόνητη πεποίθηση αλλά ως ένα κοινωνικό κατασκεύασμα το οποίο είναι αποτέλεσμα τηλεοπτικών και κειμενικών αναπαραστάσεων.(Στάμου και Ντίνας,2011). Κατά τον Hall(1992:93), οι εθνικοί πολιτισμοί δημιουργούν ταυτότητες που σχετίζονται με το έθνος με το οποίο μπορούμε να ταυτιστούμε. Συνεπώς, παρόλο που ένα έθνος χαρακτηρίζεται από ετερογένεια, η τηλεόραση έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται αυτή την ποικιλομορφία προωθώντας την ομοιογένεια και την εθνική ενότητα.(Στάμου &Ντίνας,2011).

Ο γλωσσικός κώδικας που χρησιμοποιεί η τηλεόραση δύναται να συμβάλλει στη δημιουργία της εθνικής ταυτότητας. Πιο συγκεκριμένα, η χρησιμοποίηση μίας εθνικής γλώσσας είναι δυνατόν να δώσει εθνικό χαρακτήρα. Από την άλλη, η τηλεοπτική αποτύπωση ορισμένων γλωσσών μέσω του μη ακροαματικού σχεδιασμού διαπλάθει ορισμένες εικόνες και πεποιθήσεις για αυτές τις γλώσσες και κατ'αυτόν τον τρόπο δημιουργείται η εθνική ταυτότητα του τηλεοπτικού κοινού(Στάμου &Ντίνας,2011). Έτσι, στην περίπτωση των τηλεοπτικών σειρών η αποτύπωση των ποικιλιών(γεωγραφικών και κοινωνικών) ενός γλωσσικού κώδικα συμβάλλει στην προώθηση ορισμένων στερεοτύπων σχετικά με συγκεκριμένους ιδιοματισμούς καθώς και με ορισμένες κοινωνικές ομάδες αναπτύσσοντας μια συγκεκριμένη αντίληψη για την εθνική ή κοινωνική ταυτότητα του αποδέκτη(Στάμου και Ντίνας,2011).

Στην εν λόγω εργασία εξετάζεται ο τρόπος αναπαράστασης των γεωγραφικών ποικιλιών δύο ελληνικών τηλεοπτικών σειρών, των «Επτά Θανάσιμων Πεθερών» και των «Δέκα Μικρών Μήτσων». Ο στόχος είναι να διερευνηθεί η εικόνα της γεωγραφικής ποικιλότητας καθώς και συγκεκριμένων γεωγραφικών ποικιλιών, προκειμένου να διαπιστωθεί ο τρόπος λειτουργίας του εν λόγω φαινομένου στα πλαίσια της ελληνικής τηλεόρασης σχετικά με τη δημιουργία της εθνικής ταυτότητας(Στάμου και Ντίνας,2011).

Κινητήρια δύναμη για την εν λόγω εργασία αποτέλεσε το αέναο ενδιαφέρον της ελληνικής τηλεόρασης για τον ιδιοματικό λόγο. Κατά συνέπεια, το 2006-2007, όπου τοποθετείται χρονολογικά και η μία υπό μελέτη σειρά («Επτά Θανάσιμες Πεθερές»), προβλήθηκαν έξι τηλεοπτικά σίριαλ στα οποία παρουσιαζόταν μία διαφορετική γεωγραφική ποικιλία. Εξαιρουμένων ορισμένων τηλεοπτικών ταινιών οι οποίες προβλήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1950 και του 1960, όπου η χρήση των γεωγραφικών ποικιλιών περιορίστηκε στην απεικόνιση του «ακαλλιέργητου χωρικού» και του γεωργού(χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε ο ηθοποιός Χατζηχρήστος που ενσάρκωνε τους προαναφερθέντες ρόλους), αυτού του είδους ο ακροαματικός

σχεδιασμός δεν θεωρήθηκε χαρακτηριστικό γνώρισμα των ελληνικών ΜΜΕ(Georgakopoulou,2000). Η διγλωσσία μεταξύ δημοτικής (ποικιλία χαμηλού κύρους) και καθαρεύουσας (ποικιλία υψηλού κύρους) η οποία επικρατούσε στον ελλαδικό χώρο μέχρι το 1976 συνέτεινε στη δημιουργία ενός άκαμπτου γλωσσικού προτύπου.(Στάμου και Ντίνας,2011). Βάσει αυτής της επικράτησης της γλωσσικής ομοιογένειας η γλωσσική ποικιλότητα καθώς και η διαφοροποίηση θεωρήθηκε εκτροπή από το γλωσσικό πρότυπο(Χρηστίδης,2001). Κατά συνέπεια, οι γεωγραφικές ποικιλίες αναπαριστώνταν στις τηλεοπτικές σειρές του 1950 και του 1960 με σκοπό την πρόκληση γέλιου ωθώντας στην κοινωνική στιγματοποίηση τους. Σύμφωνα με έρευνα του Κουρδή(2004), αποδείχθηκε ότι μία παρόμοια πρακτική κοινωνικής στιγματοποίησης της γεωγραφικής ποικιλότητας είθισται να χρησιμοποιείται ακόμη και τώρα στα πλαίσια της ελληνικής τηλεόρασης.

1.2.2. Το χιούμορ ως μηχανισμός στοχοποίησης

Σύμφωνα με πορίσματα ερευνών πολλών μελετητών, η έννοια του χιούμορ είναι δύσκολο να οριστεί με σαφήνεια. Σύμφωνα με την Hay(2001:50-56), ως χιούμορ ορίζεται κάτι που θέλει ο ομιλητής να το προβάλλει ως αστείο, επισημαίνοντας ότι δεν αποτυπώνεται με αντικειμενικότητα. Παρά ταύτα, είναι δυνατόν να καταλήξουμε σε δύο κύρια γνωρίσματά του χιούμορ,τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την τηλεοπτική αποτύπωση του διαλεκτόφωνου λόγου: την ασυμβατότητα (incongruity) και το γέλιο (laughter), (Τσάμη κ.ά.,2016:100-105). Το χιούμορ βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το γέλιο. Σύμφωνα με την Hay (2001:56), το γέλιο που προκαλούν οι ήρωες των τηλεοπτικών σίριαλ στο τηλεοπτικό κοινό, υποδηλώνει ότι η ασυμβατότητα εκλαμβάνεται ως χιουμοριστική, ορίζοντας κατ'αυτό τον τρόπο το συμφραστικό πλαίσιο βάσει του οποίου είναι δυνατόν να γίνει η ερμηνεία ενός κειμένου μαζικής κουλτούρας. Ουσιαστικά, οι τηλεοπτικοί χαρακτήρες αναπαρίστανται να στοχοποιούνται χιουμοριστικά, όταν η γλωσσική τους συμπεριφορά αποκλίνει από την κυρίαρχη γλωσσική ιδεολογία, δηλαδή από την ιδεολογία της γλωσσικής ομοιογένειας, της απόλυτης διάκρισης και οριοθέτησης των γλωσσικών ποικιλιών(Archakis et al., 2014·Archakis et al., 2015·Τσάμη κ.ά., 2014). Κάθε χιουμοριστικό εκφώνημα που χρησιμοποιείται από τον/την ηθοποιό για να ενσαρκωθεί μια διαλεκτόφωνη κοινωνική ταυτότητα είναι αποτέλεσμα επιμέρους παραμέτρων. Κατά την Τσάκωνα (2004:124-130), οι εν λόγω παράμετροι σχετίζονται με : α) τη γνωστική αντίθεση ανάμεσα σε δύο γνωστικά σχήματα τα οποία

παρουσιάζονται στο σενάριο/κείμενο, β) την κατάσταση, δηλαδή τις περιστάσεις που παρουσιάζονται μέσα σε ένα κείμενο, συμβάλλοντας στην σκωπτική του διάθεση, γ) τον στόχο, που ενδεχομένως σχετίζεται με μια συγκεκριμένη ομάδα, ή ορισμένες πεποιθήσεις και κοινωνικές αντιλήψεις, δ) τη γλώσσα, στην οποία περιλαμβάνονται φράσεις που έχουν επιλεγεί από τους σεναριογράφους/συγγραφείς, προκειμένου να γνωστοποιηθεί η γνωστική αντίθεση (διάλεκτος-πρότυπη γλώσσα) με επικριτική και χιουμοριστική διάθεση. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Canaki(2010:227), η ασύμβατη χρησιμοποίηση των γεωγραφικών ποικιλιών και της πρότυπης προκαλεί έκπληξη στο τηλεοπτικό κοινό με άμεσο επακόλουθο την πρόκληση γέλιου χωρίς ουσιαστικά να παρουσιάζεται κάτι αστείο.

1.2.3. Η γλωσσική ποικιλότητα στον λόγο της μαζικής κουλτούρας

Η γλωσσική ποικιλότητα (language variation) είναι ένα από τα κυριότερα αντικείμενα μελέτης της κοινωνιογλωσσολογίας ήδη από το 1960, επειδή είναι το φαινόμενο που αποκρυσταλλώνει το κοινωνικό στοιχείο στη γλώσσα, ωθώντας την επικράτηση μίας κοινής γλώσσας και συντείνοντας έτσι στη σύσταση των εθνών-κρατών. Η επιδίωξη της γλωσσικής ομοιογένειας συνετέλεσε στον παραγκωνισμό και στο στιγματισμό των γεωγραφικών ποικιλιών. Αναλυτικότερα, η γλωσσική ομοιογένεια και η μονογλωσσία στηρίζεται στο ότι οι γλώσσες και οι ποικιλίες θεωρούνται αυστηρά οριοθετημένα συστήματα, που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες και οριοθετημένες κοινωνικές περιστάσεις (Blommaert & Rampton 2011, Busch 2012, Heller 2007). Ουσιαστικά, ο λόγος της μαζικής κουλτούρας, καθώς αποτελεί παράγοντα άσκησης εξουσίας, αποτελεί κινητήρια δύναμη στην ενίσχυση της γλωσσικής ομοιογένειας υποβαθμίζοντας τις γλωσσικές διαφορές στο εσωτερικό μιας ομάδας και υπογραμμίζοντας τα διαφοροποιητικά γλωσσικά χαρακτηριστικά των ατόμων εκτός ομάδας.

Ο λόγος της μαζικής κουλτούρας αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης της σύγχρονης κοινωνιογλωσσίας το τελευταίο χρονικό διάστημα. (Georgakopoulou 2000, Androutsopoulos 2010, Στάμου & Ντίνας 2011, Μαρωνίτη κ.ά. 2016). Μέχρι πρότινος σύμφωνα με τον Coupland (2007) δεν βρισκόταν στο επίκεντρο καθώς δεν αποτυπωνόταν με αυθεντικότητα (Στάμου 2012:20). Αντιθέτως, σήμερα η μαζική κουλτούρα αποτελεί ένα κατεξοχήν πεδίο προβολής φαινομένων γλωσσικής ποικιλότητας (Coupland, 2009, Archakis, Lampropoulou, Tsakona & Tsami 2014, 2015, Fterniati, Archakis, Tsakona & Tsami 2015, Τσάμη, Αρχάκης, Λαμπροπούλου & Τσάκωνα 2014, Stamou 2011, 2014). Η γλωσσική ποικιλότητα στον τηλεοπτικό λόγο είναι απότοκο της υπερίσχυσης του συνομιλιακού ύφους στο δημόσιο λόγο, δηλαδή της συνομιλιοποίησης (Χατζησαββίδης, 2008), καθώς και των κεντρόφυγων ροπών της παγκοσμιοποίησης προς την τοπικότητα (Στάμου, 2012: 20).

Κατά τον Androutsopoulos (2010), τα κυριότερα είδη μαζικής κουλτούρας που παρουσιάζουν κατά πολύ φαινόμενα γεωγραφικής και κοινωνικής γλωσσικής ποικιλότητας είναι: α) τα προγράμματα στα οποία υπάρχει άμεση συμμετοχή του κοινού (π.χ. τηλεπαιχνίδια, εκπομπές ριάλιτι, ειδησεογραφικά ρεπορτάζ με αυτόπτες μάρτυρες), όπου ακούγονται οι φωνές/ γλωσσικοί κώδικες μη ειδικών και καθημερινών

ανθρώπων, β) τα τοπικά ή μειονοτικά ΜΜΕ(π.χ. τοπικές ειδήσεις σε περιφερειακά τηλεοπτικά κανάλια, προγράμματα που απευθύνονται σε πληθυσμούς της διασποράς), γ) η διεπαφή με τη χρήση του υπολογιστή (π.χ. γλωσσικές πρακτικές σε ιστότοπους και μέσα κοινωνικής δικτύωσης), και δ) η μυθοποιία(π.χ. τηλεοπτικές σειρές, ταινίες, λογοτεχνικά βιβλία, τραγούδια, διαφημίσεις), όπου μια γεωγραφική ποικιλία χρησιμοποιείται για να αποδοθούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σε έναν μυθοπλαστικό χαρακτήρα.

Βάσει των παραπάνω, θα μπορούσαν να διακριθούν δυο βασικές κατηγορίες χρήσης της γλωσσικής ποικιλότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας: η πρωτογενής, δηλαδή όταν οι γλωσσικές ποικιλίες χρησιμοποιούνται από πραγματικές κοινωνικές ομάδες, και η δευτερογενής, δηλαδή όταν οι γλωσσικοί κώδικες επιλέγονται να γίνουν αντικείμενο αναπαράστασης (π.χ. πώς μία τηλεοπτική σειρά αναπαριστά τις γλωσσικές πρακτικές). Βέβαια, τα κείμενα μαζικής κουλτούρας δεν θεωρούνται καθρέφτης της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας, καθώς δεν παρουσιάζουν με αληθοφάνεια τον τρόπο ομιλίας των ανθρώπων σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο, καθώς κύριο μέλημα των σεναριογράφων δεν αποτελεί συνήθως η ακριβής αποτύπωση ενός γλωσσικού κώδικα αλλά η υποδήλωση ενός συγκεκριμένου τρόπου ομιλίας (Bell 1992).

Σύμφωνα με τον Androutsopoulou(2010), τα κείμενα μαζικής κουλτούρας απεικονίζουν τις γλωσσικές ποικιλίες από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία, απηχώντας συγκεκριμένες εκφάνσεις του γλωσσικού κώδικα και της κοινωνικής πραγματικότητας. Όπως επισημαίνει ο Agha(2003), η μαζική κουλτούρα αποτελεί μια μεταπραγματολογική πρακτική, καθώς τα μηνύματα που μεταδίδει αφορούν πεποιθήσεις για τα κοινωνικά νοήματα της γλωσσικής χρήσης (π.χ. για το πώς μιλάνε/ πρέπει να μιλάνε οι νέοι ή οι γυναίκες). Έτσι, η μαζική κουλτούρα, κατά τον Agha (2003, 2006), αποτελεί μέσο καταχώρισης (enregisterment) των γλωσσικών ποικιλιών, δηλαδή τον τρόπο σύνδεσης των γεωγραφικών ποικιλιών στο συλλογικό φαντασιακό μιας γλωσσικής κοινότητας με συγκεκριμένα κοινωνικά νοήματα και ταυτότητες. Υπό αυτό το πρίσμα, στόχος της κοινωνιογλωσσολογικής μελέτης της μαζικής κουλτούρας είναι η διερεύνηση της ιδεολογικής λειτουργίας των αναπαραστάσεων της γλωσσικής ποικιλότητας, οι οποίες συνδιαμορφώνουν την κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα(Stamou, 2014).

Παρά το γεγονός ότι η μαζική κουλτούρα αναπαριστά πολλές μορφές των γεωγραφικών ποικιλιών, οι τρόποι δράσης που επιλέγει προάγουν, κατά κύριο λόγο, τη

γλωσσική ομοιογένεια. Όσον αφορά, ειδικότερα, τον τηλεοπτικό μυθοπλαστικό λόγο, που αποτελεί αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας έγινε εναργές ότι οι χρήστες των γεωγραφικών ποικιλιών παρουσιάζονται ως υποδεέστερα κοινωνικά όντα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, εν αντιθέσει με τους χρήστες της πρότυπης ποικιλίας, οι οποίοι κατέχουν πρωταγωνιστικούς ρόλους και παρουσιάζονται ως επιφανή άτομα με υψηλό κύρος (Stamou,2014). Επιπροσθέτως, τα άτομα που χρησιμοποιούν κοινωνικά στιγματισμένους γλωσσικούς κώδικες τείνουν να αναπαρίστανται κοινωνικά απομονωμένοι/ες έχοντας περιορισμένες επικοινωνιακές δεξιότητες, μη μπορώντας να απαπροσαρμόσουν τον τρόπο που ομιλούν στις ανάγκες του/της συνομιλητή/τριας του. Αντιθέτως, οι χαρακτήρες οι οποίοι είναι χρήστες γλωσσικών ποικιλιών αυξημένου γοήτρου, παρουσιάζονται ως άτομα με επικοινωνιακή ευελιξία.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Georgakopoulou(2000) οι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες που χρησιμοποιούν μια μη πρότυπη ποικιλία κατέχουν δευτερεύοντες ρόλους και μη πρωταγωνιστικούς σε τηλεοπτικές σειρές. Εν αντιθέσει, οι πρωταγωνιστές των τηλεοπτικών σειρών(Androutsopoulos,2010) χρησιμοποιούν την πρότυπη ποικιλία με αποτέλεσμα να δημιουργείται αντίθεση με την εικόνα των ομιλητών/τριών. Η κατανομή των ρόλων τοιουτοτρόπως δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός, αλλά προωθείται εμμέσως η γλωσσική ομοιογένεια, παρά το γεγονός ότι υποφαίνεται η γλωσσική διαφοροποίηση. Οι τηλεοπτικές αναπαραστάσεις του λόγου των ΜΜΕ θεωρούνται υπαίτιες για τη στοχοποίηση των ομιλητριών και ορισμένων ομάδων διαλεκτόφωνων καθώς εμπεριέχονται και προωθούνται συγκεκριμένες ιδεολογίες (Πολίτης, 2001). Οτιδήποτε παρουσιάζεται ως διαφορετικό από την κοινή γλώσσα, αποδοκιμάζεται ως μη αποδεκτό και λάθος, εν αντιθέσει με την πρότυπη γλώσσα που εμφανίζεται ως ιδανική. Αυτός ο άκαμπτος και μονολιθικός τρόπος αναπαράστασης της ομιλίας χαρακτήρων με χαμηλό κοινωνικό προφίλ συνήθως πυροδοτεί σύγχυση καθώς και πληθώρα αρνητικών μεταπραγματολογικών σχολίων μεταξύ των χαρακτήρων.

Βάσει των παραπάνω, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ο λόγος της μαζικής κουλτούρας -με μπαχτινικούς όρους—ετερογλωσσικός (heteroglossic: Bakhtin 1981). Αυτό σημαίνει πως οι γεωγραφικές ποικιλίες στα κείμενα μαζικής κουλτούρας συνήθως δεν απεικονίζονται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να συνυπάρχουν αρμονικά, διαμορφώνοντας ένα πολυφωνικό περιβάλλον(Στάμου&Ντίνας,2011). Η αναπαράστασή τους όμως καταγράφει την ιεραρχική αξιολόγηση των γλωσσικών ποικιλιών στα πλαίσια μιας γλωσσικής κοινότητας συνάμα με τον εξαναγκασμό που υφίστανται οι χρήστες των μη πρότυπων γλωσσικών ποικιλιών από τους εκπροσώπους

της πρότυπης γλώσσας για την επίτευξη της γλωσσικής ομογενοποίησης. Στην παρούσα εργασία, θα γίνει προσπάθεια κριτικής προσέγγισης του τρόπου με τον οποίο αναπαράγεται η γλωσσική ομοιογένεια σε τηλεοπτικά κείμενα και συντελείται η φυσικοποίηση της ανισότητας μεταξύ των γλωσσικών ποικιλιών (Blackledge, 2005; Fairclough, 1989).

2. Μεθοδολογία της έρευνας

2.1 Μεθοδολογικό πλαίσιο

Η εν λόγω έρευνα εντάσσεται στα πλαίσια της κοινωνιογλωσσολογίας, η οποία διερευνά τη συνάρτηση που υπάρχει ανάμεσα στη γλώσσα και στην κοινωνία εστιάζοντας στη συμβολή της γλώσσα στη δημιουργία κοινωνικών ταυτοτήτων. Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας δεν έχουν μόνο ψυχαγωγικό και ενημερωτικό χαρακτήρα, αλλά συμβάλλουν στη μετάδοση γλωσσικών, διαλεκτικών, σημειωτικών και ιδεολογικών κωδίκων. Μέσα από αυτούς τους κώδικες, τα τηλεοπτικά σίριαλ δημιουργούν ταυτότητες διαπλάθοντας το κοινωνικό προφίλ των ομιλητών/τριών. Οι γεωγραφικές ποικιλίες δεν αποτυπώνονται στον τηλεοπτικό λόγο με ρεαλισμό και ως εκ τούτου διαμορφώνονται ορισμένες απόψεις σχετικά με τη γλώσσα και το κοινωνικό σύνολο. Κύριο μέλημα της συγκεκριμένης έρευνας είναι ο εντοπισμός καθώς και η μελέτη της απεικόνισης των γεωγραφικών ποικιλιών. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η ανάλυση κειμένων, η οποία είναι βασισμένη σε κείμενα της καθημερινότητας. Η έρευνα στράφηκε στη διερεύνηση της αποτύπωσης των γεωγραφικών ποικιλιών ως ποικιλίες χαμηλού βεληνεκούς καθώς και στον τρόπο ενίσχυσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Επιπλέον, αντλήθηκαν δεδομένα από παλαιότερες μελέτες που είχαν διενεργηθεί σχετικές με το εξεταζόμενο θέμα (Στάμου & Ντίνας, 2011). Πιο συγκεκριμένα, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται περιγραφή των δεδομένων (στόχοι, επιλογή υλικού) και των μεθοδολογικών εργαλείων βάσει των οποίων θα γίνει η ανάλυση του υλικού της έρευνας. Ως πεδίο έρευνας έχουν επιλεγεί δύο τηλεοπτικές ελληνικές σειρές, στις οποίες θα εξεταστούν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

— Με ποιόν τρόπο αναπαριστώνται οι γεωγραφικές ποικιλίες στα κείμενα μαζικής κουλτούρας;

→ Στους/στις ομιλητές/τριες της γεωγραφικής ποικιλίας αποδίδονται συγκεκριμένα κοινωνικά προφίλ; Η χρήση των γεωγραφικών ποικιλιών μέσα από τους χαρακτήρες της τηλεοπτικής σειράς, αποδίδει συγκεκριμένες ταυτότητες;

→ Πέραν του γλωσσικού κώδικα, ποια σημειωτικά χαρακτηριστικά χρησιμοποιούνται από τους συντελεστές των τηλεοπτικών σειρών, προκειμένου να αποδοθεί ο τρόπος ομιλίας και συμπεριφοράς των διαλεκτόφωνων;

2.2 Επίλογή υλικού

Στο πλαίσιο της διερεύνησης των παραπάνω ερωτημάτων επιλέχθηκαν, όπως προαναφέρθηκε, επεισόδια από δύο ελληνικά τηλεοπτικά σίριαλ. Στόχο αποτελεί η καταγραφή του τρόπου αναπαράστασης του λόγου των τηλεοπτικών χαρακτήρων. Για το λόγο αυτό το δείγμα των τηλεοπτικών σίριαλ είναι ενδεικτικό. Κατευθυντήρια γραμμή για την επιλογή των συγκεκριμένων τηλεοπτικών σίριαλ θεωρήθηκε η συχνότητα αποτύπωσης των γεωγραφικών ποικιλιών μέσω των οποίων αναδεικνύονται οι κοινωνικές ταυτότητες των ομιλητών/τριών. Συνεπώς, μέσω των συγκεκριμένων κειμένων προβάλλεται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα γεωγραφικών ποικιλιών, το οποίο χρησιμοποιείται από την τηλεόραση. Επιπροσθέτως, η τηλεοπτική επιτυχία των σειρών και η επίδραση που ασκούσε στο τηλεοπτικό κοινό, συνέτεινε στην επιλογή και στην ανάλυση τους. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν επεισόδια από τις σειρές: «Επτά Θανάσιμες Πεθερές» (2004- 2010) και «Δέκα μικροί Μήτσοι» (1992-2003). Οι εν λόγω σειρές σημείωσαν υψηλά ποσοστά ακροαματικότητας και προβλήθηκαν αρκετές φορές σε επανάληψη από τα κανάλια. Τα επεισόδια που επιλέχθηκαν είναι αντιπροσωπευτικά αναφορικά με την αναπαράσταση των γεωγραφικών ποικιλιών. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των γεωγραφικών ποικιλιών καθώς και η κατανομή τους σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας, διενεργήθηκε βάσει της ανάλυση του Ξυδόπουλου(2017), η οποία βασίστηκε στα ιδιαίτερα φωνολογικά, μορφολογικά, συντακτικά και λεξιλογικά χαρακτηριστικά των νεοελληνικών διαλέκτων.

2.3. Εργαλεία ανάλυσης

Μέσω της εν λόγω έρευνας έγινε προσπάθεια ανάδειξης μιας πραγματικότητας πέραν του φαινομενικού «πέπλου» της αναπαράστασης γεωγραφικών ποικιλιών από τα μέσα μαζικής κουλτούρας. Έγιναν απόπειρες να αναδειχθεί ο λόγος ως δύναμη κοινωνικής ισχύος, ως σύνθεση της κοινωνίας και της κουλτούρας και ως παράγοντας διαμόρφωσης ιδεολογικών στάσεων. Προκειμένου να συλλεχθούν αυτά τα δεδομένα από τα κείμενα, καθώς και για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, κρίθηκε αναγκαία η αξιοποίηση της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ΚΑΛ). Κατά τον Fairclough, η ΚΑΛ ενός κειμένου δεν ασχολείται κατ' αποκλειστικότητα με το περιεχόμενο ενός κειμένου αλλά και με το τι δεν περιέχεται (αποσιώπηση). Κατά συνέπεια, αντλώντας στοιχεία από το θεωρητικό πλαίσιο της ΚΑΛ, θα γίνει απόπειρα σκιαγράφησης της δευτερογενούς χρήσης της γλωσσικής ποικιλότητας από τα μέσα μαζικής κουλτούρας, με το πολύ-επίπεδο μοντέλο που έχει προταθεί από τη Στάμου(2012). Υπάρχουν διάφορες χρήσεις της γλωσσικής ετερογένειας από τα μέσα μαζικής κουλτούρας. Η πρωτογενής χρήση, όπως έχει προαναφερθεί, νοείται ως η ποικιλία που χρησιμοποιείται από πραγματικές ομάδες στα πλαίσια του τηλεοπτικού λόγου, όπως για παράδειγμα στις εκπομπές, στα τηλεπαιχνίδια και στα τοπικά ή μειονοτικά ΜΜΕ, ενώ η δευτερογενής από την αναπαράσταση της ποικιλίας, μέσω των διαφημίσεων ή των τηλεοπτικών σειρών(Στάμου, 2012:21). Στην παρούσα μελέτη θα εστιάσουμε στη δευτερογενή χρήση με την οποία μέσω του ακροαματικού σχεδιασμού αποτυπώνεται με αληθοφάνεια και αυθεντικότητα η γεωγραφική ποικιλία και επισημαίνεται η γλωσσική διαφορά μεταξύ των χαρακτήρων (Στάμου & Ντίνας,2011). Η ανάλυση θα βασιστεί όπως προαναφέρθηκε, σε τέσσερις κεντρικούς άξονες ανάλυσης: τον καθαρά γλωσσικό, τον κοινωνιογλωσσικό, το σημειωτικό και τον ιδεολογικό.

3.4 Άξονες ανάλυσης

Η γλωσσολογική ανάλυση αναδεικνύει τα γλωσσικά στοιχεία του υπό εξέταση κειμένου, τα οποία καταδεικνύουν τον τρόπο ομιλίας μιας κοινωνικής ομάδας. Ειδικότερα, περιεργάζεται ποιες γεωγραφικές ποικιλίες αποδίδουν με το λόγο τους οι τηλεοπτικοί χαρακτήρες της ομιλίας τους καθώς και ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ποικιλίας. Έπειτα από πολυετείς έρευνες αναφορικά με την κοινωνιογλωσσική αναπαράσταση γεωγραφικών ποικιλιών στον τηλεοπτικό λόγο, έγινε καταφανής η χρήση περιορισμένων δεικτών και ευρύτερα γνωστών προς τον/την τηλεθεατή/τρια (Στάμου, 2012. Στάμου & Ντίνας,2011).

Συνεπώς, γίνεται χρήση διαφόρων υφολογικών επίπεδων, όπως φωνολογικών δεικτών, προκειμένου να αποτυπωθεί με ακρίβεια η γεωγραφική ποικιλία. Η ανάλυση είναι βασισμένη στην πεποίθηση του Fowler (1996, όπως αναφέρεται στο Στάμου, 2012) «ότι οι γλωσσικοί κώδικες υπάρχουν ως κατάλοιπα κοινωνιογλωσσικής γνώσης και η ενεργοποίησή τους λαμβάνει χώρα μέσω σχετικών κειμενικών εναυσμάτων». Στο επίπεδο αυτό θα πραγματοποιηθεί ο εντοπισμός των ισχυρών κειμενικών εναυσμάτων που υποβοηθούν την ενεργοποίηση των συγκεκριμένων διαλέκτων και υποδεικνύουν την αναπαράστασή τους. Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η κοινωνία είναι δομημένη ως πολυδιάστατος χώρος, ταξινομημένος από ανθρώπους διαφορετικής ηλικίας, καταγωγής, κοινωνικής τάξης και φύλου (Μπασλής, 2017). Κύριος στόχος της κοινωνιογλωσσικής ανάλυσης είναι να εξεταστεί η σύνδεση αναπαριστώμενων γεωγραφικών ποικιλιών με κοινωνικές παραμέτρους. Ο γλωσσικός κώδικας έχει συνεκτικούς δεσμούς με την κοινωνία. Η επιλογή ενός γλωσσικού κώδικα διαμορφώνει διαφορετικά νοήματα και κατασκευάζει την κοινωνική πραγματικότητα. Σύμφωνα με τον Halliday (Λύκου, 2000), η γλώσσα διαμορφώνεται από την κοινωνική πραγματικότητα, ενώ παράλληλα τη διαμορφώνει. Για να αποτυπωθεί η ομιλία και ο τρόπος συμπεριφοράς των τηλεοπτικών χαρακτήρων, οι σεναριογράφοι τείνουν να προβαίνουν σε μια μονολιθική γλωσσική αποτύπωση των γεωγραφικών ποικιλιών (Martiott, 1997), και συγκεκριμένα οδηγούνται στη στιγματισμένη κοινωνικά αποτύπωση των γλωσσικών ποικιλιών.

Έρευνες έχουν καταδείξει πως η επιλογή μιας γλωσσικής ποικιλίας, εκτός από την γεωγραφική προέλευση του/της ομιλητή/τριας αντανακλά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Οι ταυτότητες των χαρακτήρων αναφύονται μέσω συγκεκριμένων κοινωνικών και επικοινωνιακών πλαισίων και ο λόγος συντείνει ουσιαστικά στη δημιουργία του κοινωνικού τους προφίλ. Για την κατασκευή συγκεκριμένης τοπικότητας, τα κείμενα μαζικής κουλτούρας εκτός από τη γλώσσα, δημιουργούν ένα ολοκληρωμένο σημειωτικό σύμπαν (Στάμου & Ντίνας, 2011). Τα σημειωτικά χαρακτηριστικά λειτουργούν υποβοηθητικά με τα γλωσσικά στοιχεία για την κατασκευή μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ταυτότητας (Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β., 2011). Η επιλογή των ενδυμάτων, η μουσική επένδυση, ο χορός, τα εδέσματα, οι ενασχολήσεις και τα ονόματα των χαρακτήρων, η διακόσμηση του χώρου και η αναφορά σε τοπωνύμια, είναι φορείς νοημάτων που

συνδυαστικά με τη γλώσσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση των ταυτοτήτων. Η σημειωτική ανάλυση, σύμφωνα με τα λεγόμενα της Marriott (1997), διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ μυθοπλαστικών χαρακτήρων. Τα σημειωτικά χαρακτηριστικά ισχυροποιούν τον τρόπο αναπαράστασης της γεωγραφικής ποικιλίας και την αναδεικνύουν υπό συγκεκριμένη οπτική γωνία. Εν κατακλείδι, κάθε κείμενο σύμφωνα με την ΚΑΛ αντιμετωπίζεται ως φορέας ιδεολογικού περιεχομένου. Μέσω της ιδεολογικής ανάλυσης εξετάζεται, κατά πόσο η αναπαράσταση γεωγραφικών ποικιλιών στον γλωσσολογικό, κοινωνιογλωσσικό και σημειωτικό άξονα συμβάλλει στην αναπαραγωγή ιδεολογιών της πρότυπης (Στάμου, 2012). Ο λόγος συντείνει στη δημιουργία ιδεολογικών επιδράσεων καθώς μέσω αυτού παράγονται και αναπαραγάγονται άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ κοινωνικών τάξεων, φύλων, κυρίαρχων και μειονοτικών ομάδων μέσω του τρόπου αναπαράστασής του. Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας έχουν την ικανότητα να «φυσικοποιούν» ιδεολογίες, εξασφαλίζοντας την αποδοχή των δεκτών. Η ιδεολογική ανάλυση θα παρουσιάσει τον τρόπο οικοδόμησης ορισμένων πτυχών της κοινωνικής πραγματικότητας καθώς και προκαταλήψεις για ορισμένες κοινωνικές ομάδες που προβάλλονται από την περιγραφή των μυθοπλαστικών χαρακτήρων.

3. Ανάλυση κειμένων μαζικής κουλτούρας

3.1. Η Πατρινιά Πεθερά

Αρχικά, θα γίνει κοινωνιογλωσσική ανάλυση του επεισοδίου «Η Πατρινιά πεθερά». Το επεισόδιο της σειράς έχει ως πρωταγωνίστρια την Ανδριάννα Ασημακοπούλου. Πρόκειται για μια γυναίκα μέσης ηλικίας με τρία ενήλικα παιδιά, η ιστορία της οποίας λαμβάνει χώρα στην πόλη της Πάτρας. Η Αντριάννα Ασημακοπούλου είναι βέρα Πατρινιά. Μέσα σε μια μέρα η Αντριάννα μαθαίνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά της. Η Λένα θέλει να παντρευτεί τον Μάνο, αλλά η μητέρα του αντιδράει. Η Αννίτα είναι πολύ ερωτευμένη με τον Σταύρο, που δεν ανταποκρίνεται στον έρωτά της, κι ο Θανάσης, που μόλις τέλειωσε το Πανεπιστήμιο, θέλει να παντρευτεί μια γυναίκα 15 χρόνια μεγαλύτερή του, τη Μαρίνα. Συνεπώς, η Αντριάννα αποφασίζει να αναλάβει δράση.

Το εν λόγω επεισόδιο επιλέχθηκε καθώς είναι εμφανής η χρήση του αχαϊκού ιδιώματος, ένα ιδίωμα που ανήκει στις γλώσσες της Πελοποννήσου (Κοντοσόπουλος,

2001), αποτυπώνοντας και ενσαρκώνοντας συγκεκριμένη κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα για τα άτομα που προέρχονται από την πόλη της Πάτρας.

Εστιάζοντας στο γλωσσικό επίπεδο, εντοπίζονται γνωρίσματα του αχαϊκού ιδιώματος στην πλειοψηφία των συμμετεχόντων στο παρόν επεισόδιο. Χαρακτηριστικά στοιχεία που σχετίζονται με το ιδίωμα της περιοχής είναι η έντονη προφορά του [l] και του [n] που η πρωταγωνίστρια και ο άντρας της χρησιμοποιούν κατά κόρον. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν: («Κουκλίτσα μου», τον θέλεις θα τον πάρεις», «θα στην τυλίξω εγώ την Αγρινιώτισσα», «ό,τι ώρα θέλεις έρχεσαι, ό,τι ώρα θέλεις φεύγεις», «κανένα απολύτως»).

Επιπλέον, άλλο ένα χαρακτηριστικό στοιχείο σε επίπεδο φωνολογίας είναι η αποβολή των άτονων[a],[u] και [e](Τσάκωνα,2007).Πιο συγκεκριμένα, στο παρόν επεισόδιο εντοπίζονται τα εξής:(«εσύ θα πας Βασίλη. Γω θα πάω», «Άστο μασαμπούκι»). Επίσης παρατηρείται σε κάποιο βαθμό η ανάπτυξη ενός ημίφωνου[l] ανάμεσα σε φωνήεντα («Δόξα να'χει ο Αγιανδρέας Κάτω Αχαγιά»).

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η επιλογή της πρότυπης και μίας μη πρότυπης ποικιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο αλλά και από χαρακτηριστικά της εκάστοτε επικοινωνιακής περίστασης στην οποία εμπλέκονται γλωσσικά (Στάμου&Ντίνας,2011). Ειδικότερα, φαίνεται σε όλη τη διάρκεια του επεισοδίου ότι η Αντριάνα χρησιμοποιεί κατά βάση στις επικοινωνιακές περιστάσεις χαρακτηριστικά στοιχεία που εμφανίζονται στο νότιο ιδίωμα. Μάλιστα φαίνεται να έχει επιλεγεί από την ομιλήτρια, καθώς θεωρεί πως η συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία μαρτυρά την καταγωγή της και της προσδίδει κύρος. Η ομιλία με τα συγκεκριμένα κατά κύριο λόγο φωνητικά χαρακτηριστικά παρουσιάζεται σταθερά και ανεξάρτητα με τους/τις συνομιλητές/τριές της και τις επικοινωνιακές περιστάσεις, όπως για παράδειγμα οικογενειακές συγκεντρώσεις, φιλικές συναντήσεις αλλά και συναντήσεις με άγνωστα άτομα. Επιπλέον,η χρήση του ιδιώματος της περιοχής παρατηρείται στον ίδιο βαθμό και στον άνδρα της Αντριάννας. Επιπλέον, η χρήση του ιδιοματικού λόγου παρατηρείται και στα άτομα νεαρής ηλικίας που συμπρωταγωνιστούν. Ειδικότερα, ο γιος, οι κόρες της Αντριάννας και η κοπέλα του γιου της χρησιμοποιούν το ιδίωμα στις οικογενειακές τους συγκεντρώσεις και στις συναντήσεις με τους φίλους τους, εστιάζοντας κυρίως στην έντονη προφορά του[l]και του [n](«Τι σκέφτεσαι να κάνεις;»). Κατά συνέπεια, η χρήση της γεωγραφικής ποικιλίας παρουσιάζεται κυρίως

ως εξω-ομαδική, εφόσον το αχαιϊκό ιδίωμα επικεντρώνεται σε πληθώρα ατόμων του επεισοδίου.

Εκτός από τη γλώσσα, αντλήθηκαν περαιτέρω στοιχεία υποστηρικτικά για την κατασκευή της συγκεκριμένης τοπικότητας δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο σημειωτικό σύμπαν (Στάμου&Ντίνας,2011).

Έτσι, ο τρόπος ένδυσης των ομιλητών/ομιλητριών παρουσιάζει διαφοροποιήσεις μεταξύ των ανθρώπων του αχαιϊκού ιδιώματος και πυργιώτικου ιδιώματος. Τα άτομα που ομιλούν το αχαιϊκό ιδίωμα παρουσιάζονται να είναι ενδεδυμένα ευπρεπώς και σύμφωνα με τον σύγχρονο τρόπο ζωής (Η Αντριάννα φοράει κομψά και συνδυασμένα ρούχα και ένα λευκό κολιέ στο λαιμό). Σε αντιδιαστολή με τα προαναφερθέντα άτομα παρουσιάζονται τα άτομα που ομιλούν το ιδίωμα του Πύργου. Πιο συγκεκριμένα, η γυναίκα που ενσαρκώνει την πεθερά της κόρης της από τον Πύργο παρουσιάζεται να φορά μαύρα ρούχα και μαντίλι παραπέμποντας σε παραδοσιακές ηλικιωμένες γυναίκες χωριού. Κατά τον ίδιο τρόπο παρουσιάζεται και ο παππούς του Μάνου, θυμίζοντας εικόνα ηλικιωμένου «χωριάτη».

Η επιλογή του ονόματος της διαλεκτόφωνης («Αντριάννα») έχει γίνει συνειδητά από τους σεναριογράφους, καθώς σχετίζεται άμεσα με την πόλη, προέρχεται από τον πολιούχο Άγιο της πόλης της Πάτρας και συναντάται σε μεγάλη συχνότητα. Εν αντιθέσει, στον γαμπρό της, ο οποίος ομιλεί την κοινή γλώσσα, έχει αποδοθεί το όνομα Μάνος.

Τέλος, η οικοδόμηση της αχαιϊκής ταυτότητας έγινε μέσω της αναφοράς στην «Κάτω Αχαγιά», (κωμόπολη που ανήκει στον Νομό Αχαΐας), στον Άγιο Ανδρέα (ο οποίος είναι πολιούχος της Πάτρας) και στη γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου.

Όσον αφορά τη σκιαγράφηση των χαρακτήρων με στόχο να αναδειχθούν τα στερεότυπα με τα οποία συνδέονται οι γεωγραφικές ποικιλίες και τι συνδηλώνουν παρατηρήθηκαν τα εξής (Στάμου&Ντίνας,2011): το αχαιϊκό ιδίωμα συμβολίζει την ανωτερότητα της καταγωγής των Πατρινών καθώς και δημιουργεί στερεότυπα περί κατωτερότητας των ατόμων που δεν κατάγονται από την Πάτρα και δεν χρησιμοποιούν τον ιδιοματικό της λόγο. («Τι γκαντεμιά. Πυργιώτης. Ο καλύτερος από αυτούς έχει σκοτώσει τη μάνα του.Και απέκης. Μια ώρα μιλούσε αυτή η γυναίκα και δεν μπορούσα να καταλάβω τι έλεγε.Δεν μιλάνε σαν άνθρωποι», «και επειδή όλη η Ελλάδα μιλάει λάθος, θα μιλάμε και εμείς οι Πατρινοί;»).

Επιπρόσθετα, τονίζονται αρνητικά στερεότυπα που αφορούν τις Πατρινές και σχετίζονται με την πονηριά και την «καπατσοσύνη» τους («Η μάνα του δε θέλει να παντρευτούνε...τον έχει φάει ότι είμαστε πονηρές...η μάνα του όλο του τριβελάει το μυαλό, για τις Πατρινές όλους ο κουσμος μιλάει, σεις οι Πατρινές τον έχετε τον τρόπο σας»).

Συμπερασματικά, σε όλο το επεισόδιο τονίζεται η φωνητική διαφορά που εντοπίζεται στο συγκεκριμένο ιδίωμα, το οποίο όμως έχει δεχτεί ισχυρές αφομοιωτικές επιδράσεις από τη νεοελληνική κοινή, με άμεση συνέπεια να μην παρουσιάζει έντονη διαφοροποίηση αλλά παράλληλα να έχει αποκτήσει μεγαλύτερο κύρος σε σχέση με άλλα γλωσσικά ιδιώματα (Τσάκωνα, 2007).

Στόχο της αναπαραστάσης του αχαικού ιδιώματος αποτελεί η ανάδειξη στο τηλεοπτικό κοινό ότι η επιλογή του ιδιώματος από τους ομιλητές φαίνεται να αποτελεί συνειδητή επιλογή, καθώς μέσω αυτού κατασκευάζουν και προβάλλουν μια συγκεκριμένη κοινωνική ταυτότητα που συναποτελείται από τους ομιλητές της Πάτρας και εμφανίζεται ως «ανώτερη» από τις άλλες «κατώτερες» γλωσσικές ποικιλίες της επιλογής (Τσάκωνα, 2007).

3.2. Η Κερκυραία Πεθερά

Το επεισόδιο της «Κερκυραίας Πεθεράς» έχει ως κεντρικό πρόσωπο την Αγγελίνα, μια γυναίκα γύρω στα πενήντα και μητέρα δύο γιων, η ιστορία της οποίας λαμβάνει χώρα στο νησί των Φαιάκων, την Κέρκυρα. Η Αγγελίνα έχει δουλέψει πολύ στη ζωή της. Με κόπο κρατάει ένα ταβερνάκι και το οποίο δουλεύει χάρη στην ευστροφία της. Σε αντίθεση με αυτή, οι δυο γιοι της έχουν παρασυρθεί από τις γυναίκες τους με αποτέλεσμα να έχουν υπέρογκα χρέη. Η Αγγελίνα και ο Σπύρος τους περιμένουν στο χωριό για να περάσουν μαζί το Πάσχα. Το ένστικτο, όμως, της Αγγελίνας, λέει ότι κάτι δεν πάει καλά και πέφτει μέσα. Οι γιοι της είναι καταχρεωμένοι, μπλεγμένοι με τοκογλύφους και ένα βήμα πριν από τον Κορυδαλλό. Στόχος τους είναι να πάνε στο χωριό και, χωρίς να αποκαλύψουν τα προβλήματα τους, να πείσουν την Αγγελίνα και τον Σπύρο να τους χωρίσουν την περιουσία.

Το εν λόγω επεισόδιο έχει επιλεγεί, καθώς είναι έκδηλο το κερκυραϊκό ιδίωμα, το οποίο ανήκει στα επανησιακά ιδιώματα ενσαρκώνοντας συγκεκριμένα γνωρίσματα καθώς και ιδεολογικές πεποιθήσεις για τα άτομα που κατάγονται από την Κέρκυρα. Μάλιστα σύμφωνα με τον Στουπή (2020), είναι εύκολο για ένα Κερκυραίο να εντοπίσει

τον ακριβή τόπο καταγωγής του συνομιλητή του χάρη στο επιτονισμό των λέξεων και την προσωδία.

Εστιάζοντας σε γλωσσολογικό επίπεδο, το κερκυραϊκό ιδίωμα εντοπίζεται στο λόγο των δύο πρωταγωνιστών, της Αγγιολίνας και του Σπύρου. Η ομιλία της Αγγιολίνας και του Σπύρου παρουσιάζει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως αυτά αναφέρονται στην Τσάκωνα (2007a). Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο φωνολογίας παρατηρείται φωνηεντισμός ενώ παράλληλα συναντάται η σίγηση του [j](«Ειδοποία το Γιώγη τον ταξιτζή», «Ω Παναΐα μου»). Σε επίπεδο μορφολογίας παρατηρείται έντονα το φαινόμενο του τσιτακισμού κυρίως στα άρθρα θηλυκού («άκουσα τσι νύφες μου να λένε», «Μόνο τσι φλέβες μου σκέφτομαι»«τσούλους θα τις δώσω μανέστρα κολομπίμπιρι», « θα τους βγάλω το λάδι τση νονάς τους»). Επίσης, οι συλλαβές στο τέλος των λέξεων συνηθίζεται να σχηματίζονται με το [one]στη γενική και αιτιατική και έτσι εμφανίζονται ανοιχτές:«άκου τόνε»,«στη συμπεριφορά των παιδιώνε». Επιπλέον σε επίπεδο μορφολογίας τα ρήματα παρουσιάζονται με συλλαβική αύξηση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα παρακάτω: «Εμάθανε τι γίνεται με τα πουλερικά;», «Ο Θεός να εδώκει να ρτει κι αυτό», «Τους πήρανε και τους εβάλανε». Επιπρόσθετα, πολύ συνηθισμένη είναι η χρήση του «ορέ» και «μαθές» («Δε σου είπα να μην πλησιάσεις τη Ρένα ορέ;», «Τράβα μαθές», «Το'θελε μαθές να γεννηθεί λειψό». Στο Κερκυραϊκό ιδίωμα επίσης διασώζονται αρχαϊσμοί (Εξευσις,χ.η.), που συναντώνται κατά κύριο λόγο στο τέλος των ρημάτων όπως:«έ-δω-κα» και «έ-πια- κα», «Κάτσε να κάμουν πρώτα το παιδί», «Μου το δείκανε εμέ τα σημάδια», «Πιάκε ορέ το κατρούτσο», «τον άφηκα να μετράει».

Επιπρόσθετα, σε επίπεδο λεξιλογίου στο συγκεκριμένο ιδίωμα συναντώνται πολλές ιδιωματικές λέξεις «Και τώρα έτο «Τσερβέλο», «Τσατσαμίνια μας», «Τι κάνει αυτό το αγγελοκρουσμένο», «νιοράντισες», « Ωχου παιδί μου γκρίντα που χεις», «Όρεξη για σουλάτσο έχεις για μένα πάντα θα είσαι η τσούπρα μου(ακούγεται το χαρακτηριστικό τραγούδι «Κερκυραία»). Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως η χρήση του ιδιώματος παραπέμπει σε ένα πολύ γνωστό φαινόμενο, αυτό της γλωσσικής επαφής. Εξαιτίας της γλωσσικής επαφής παρατηρείται ως άμεση συνέπεια το φαινόμενο του δανεισμού και μάλιστα εμφανίζεται η ενσωμάτωσή τους με την απόδοση μορφολογικών χαρακτηριστικών (Μακρή,Ανδρέου&Κουτσούκης,2013). Στο συγκεκριμένο επεισόδιο συναντάμε πολλές λέξεις που έχουν επηρεαστεί από την

ενετική: «Τι ρεβεράτζες είναι αυτές;», «Να μην είμαστε ραμολιμένα», « Αποκλείεται να είναι σκαρταδούρα», «Βαρέσατε φαλιμέντο».

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η επιλογή της πρότυπης και μίας μη πρότυπης ποικιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο αλλά και από χαρακτηριστικά της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης στην οποία εμπλέκονται γλωσσικά (Στάμου & Ντίνας, 2011).

Η Αγγιολίνα ως γυναίκα μέσης ηλικίας και μόνιμη κάτοικος της Κέρκυρας αλλά και ο Σπυρέτος, που είναι ο σύζυγός της, χρησιμοποιούν το κερκυραϊκό ιδίωμα σε όλες τις περιστάσεις της ζωής τους.

Αντίθετα οι γιοι τους, όντως σε νεαρή ηλικία δεν χρησιμοποιούν τον ιδιωματικό λόγο σε καμιά περίπτωση επικοινωνίας. Φαίνεται να αρέσκονται να κάνουν χρήση της κυρίαρχης γλωσσικής ποικιλίας, καθώς έχουν μετακομίσει μόνιμα στην Αθήνα και έχουν παντρευτεί με γυναίκες που έχουν διαφορετική καταγωγή. Κατά συνέπεια, παρατηρείται ότι η χρήση της γεωγραφικής ποικιλίας επικεντρώθηκε σε δύο χαρακτήρες του επεισοδίου και έτσι παρουσιάστηκε ως ενδο-ομαδική.

Οι διαλεκτόφωνοι, (Σπύρος, Αγγελίνα) παρουσιάζονται ως άτομα αμόρφωτα, τα οποία κατοικούν σε ένα χωριό. Εργάζονται από μικρή ηλικία και κατάφεραν με το δικό τους εστιατόριο να μεγαλώσουν και να σπουδάσουν τα παιδιά τους. Εν αντιθέσει, τα άτομα που μιλούν την πρότυπη γλώσσα (γιοι της και οι νύφες της) παρουσιάζονται διαφοροποιημένα. Καθίσταται λοιπόν φανερό ότι έχουν ένα ανώτερο μορφωτικό επίπεδο. Η επιλογή τους να ενσωματωθούν στη νόρμα εξαλείφοντας τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά είναι συνειδητή, θεωρώντας κατ' αυτόν τον τρόπο ότι επέρχεται η κοινωνική τους ένταξη στην πρωτεύουσα. Επιπλέον, οι νύφες θεωρούν ως υποδεέστερα όντα την πεθερά της και τον πεθερό τους ειρωνευόμενες τον τόπο καταγωγής των πεθερικών τους («Στους Λιαπάδες;», «Βρωμάει τηγανίλα», «Μη συγκρίνουμε ανόμοια πράγματα. Άλλο Αθήνα άλλο επαρχία. Στην Αθήνα ζεις»).

Επιπρόσθετα, οι διαλεκτόφωνοι είναι άτομα μέσης ηλικίας (50-60 ετών) σε αντιδιαστολή με τους χρήστες της πρότυπης ποικιλίας οι οποίοι είναι άτομα νεαρής ηλικίας (30-35 ετών).

Εκτός από τα γλωσσικά στοιχεία, προκειμένου να ολοκληρωθεί η αποτύπωση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας, γίνεται χρήση σημειωτικών στοιχείων προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτοτήτες. Οι

κοινωνικές ανισότητες τις οποίες προωθούν τα κείμενα μαζικής κουλτούρας προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν τους ομιλητές σε διαλεκτόφωνους και μη, δεν προβάλλουν μόνο τον διαφορετικό τρόπο ομιλίας αλλά και τις διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία τους.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τον τρόπο ένδυσης των διαλεκτόφωνων παρατηρείται ότι είναι ενδεδυμένοι κακόγουστα (Η Αγγελίνα φοράει μαύρη φούστα συνδυασμένη με ροζ μπλούζα και ροζ ζακέτα). Διαφορετικός όμως είναι ο τρόπος ένδυσης των γιών και των συζύγων τους οι οποίοι, παρουσιάζονται «καλοντυμένοι», συμβαδίζοντας με τα πρότυπα ομορφιάς της πόλης. (Οι γιοι είναι ενδεδυμένοι με πουκάμισα και παντελόνια).

Επιπρόσθετα, η επιλογή των ονομάτων των διαλεκτόφωνων δεν αποτελεί τυχαία επιλογή από τους σεναριογράφους. Έτσι, έχουν επιλεγεί ονόματα τα οποία είναι συνυφασμένα με την Κέρκυρα.(π.χ.Σπύρος, καθώς ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι πολιούχος της Κέρκυρας).

Επιπρόσθετα, μέσω του κερκυραϊκού ιδιώματος καταδεικνύονται οι αρετές που χαρακτηρίζουν τις Κερκυραίες γυναίκες (Η Αγγελίνα αποτελεί το κυρίαρχο μέλος του νοικοκυριού και της γενικότερης οικογένειας, επιδιώκοντας τις ισορροπίες και την ευτυχία όλων).

Σημειωτικά χαρακτηριστικά που καταδεικνύουν,επίσης, την καταγωγή των διαλεκτόφωνων και συντελούν στην οικοδόμηση της επτανησιακής ταυτότητας είναι η αναφορά στο Κερκυραϊκό Πάσχα και σε τοπωνύμια.(Λιαπάδες χωριό της Κέρκυρας). Τέλος, η μουσική επένδυση του επεισοδίου(το τραγούδι Κερκυραία) καταδεικνύει επίσης την καταγωγή των διαλεκτόφωνων.

Συμπερασματικά, η αναπαράσταση του κερκυραϊκού ιδιώματος δεν έχει ως στόχο την παρουσίαση του στο τηλεοπτικό κοινό, αλλά την σκωπτική στοχοποίηση των χρηστών του, υπερτονίζοντας την υπεροχή της πρότυπης

3.3. Η Πολίτισσα Πεθερά

Το συγκεκριμένο επεισόδιο της «Πολίτισσας Πεθεράς» έχει ως πρωταγωνίστρια τη Μαρίκα. Η Μαρίκα, γέννημα θρέμμα της Πόλης, είναι εξοργισμένη με τη νύφη της, Τζο, μια νεαρή ηθοποιό από την Αθήνα, που δε γνωρίζει

τίποτα από νοικοκυριό και δεν καταδέχεται να δοκιμάσει τα πολιτικά φαγητά της. Έτσι, η Μαρίκα αποδεικνύει στον γιο της, τον Ιάκωβο, πως η μέλλουσα γυναίκα του είναι ανοικοκύρευτη και τεμπέλα. Από την άλλη, ο Βαγγέλας, ο πατέρας της Τζο, μαζί με τους φίλους του, στήνει ενέδρα ο στον γαμπρό του, παίρνοντας εκδίκηση για την κόρη του.

Το εν λόγω επεισόδιο έχει επιλεγεί, καθώς είναι έκδηλο το Κωνσταντινοπολίτικο ιδίωμα αποτυπώνοντας και ενσαρκώνοντας συγκεκριμένη κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα για τα άτομα που προέρχονται από την πόλη της Κωνσταντινούπολης. Το Πολίτικο ιδίωμα συγκροτήθηκε ως τα τέλη του 19ου αιώνα και δημιουργήθηκε από στοιχεία των βόρειων και των νότιων ιδιωμάτων με λόγιες προσμίξεις και με επιδράσεις της Τουρκικής, της Ιταλικής και της Γαλλικής κατά κύριο λόγο σε επίπεδο λεξιλογίου (Μήλας, 1999). Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας, παρότι διέθετε όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά, για να καθιερωθεί ως η πρότυπη γλώσσα, δεν καθιερώθηκε λόγω των τουρκικών λέξεων (Κουτρούδης, 2020).

Από γλωσσική άποψη, το Κωνσταντινοπολίτικο ιδίωμα γίνεται εναργές στο λόγο της Μαρίκας και των φίλων της, Σουλτάνας και Νενέκας.

Χαρακτηριστικό στοιχείο του πολιτικού ιδιώματος αποτελεί σε επίπεδο φωνολογίας και φωνητικής η ένρινη προφορά των [μπ], [ντ], [γκ] και η έντονη προφορά του [Τζ] και [λ] ομοιάζοντας με τα τουρκικά [l] [c] (Μήλας, 1999), («Δόξα να χει ο Γιαραμπής», «Τι λες μπρε», «Το μυαλό σου το έχασας ντιπ για ντιπ», «τον έριξες ζάχαρη πάνω στον ντολμά», «Καλύτερα μια θηλιά να της περάσω της ζεβζέκας»).

Σε επίπεδο σύνταξης είναι σύνηθες το ρήμα να τοποθετείται στο τέλος της πρότασης, όπως συμβαίνει και στην τουρκική γλώσσα, «εσύ δίνεις λεφτά και αυτοί γιαλαντζή πράματα σε δίνουνε» «τι πάει να πει για;», «και το κορίτσι είναι καλό στα μάτια τον κοιτάζει», «Άμα την Κυριακή με φέρει ο Γιάκωβος, τη γιαβουκλού εγώ ωραία θα τη μιλήσω». Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι το ρήμα συντάσσεται με αιτιατική («Θα με το ρέψει το γιαβρίμ η σουρουκλεμέ», «Θα με κολλήσει ρεζίλι θα γένω», «Να σε κάνω μπάρεμ σαλάτα. Κάτσε έχω λίγο δροσερό», «Την Κυριακή λέει θα με τη φέρει»).

Επιπλέον, σε επίπεδο λεξιλογίου παρατηρούνται αρκετά στοιχεία. Έτσι συναντάται ιδιωματικό λεξιλόγιο (Κουτρούζης, 2020): «Αχ Τζιέρι μου Γιάκωβε», «Η

νύφη με λέει η Μαρίκα είναι μισμίζα»«Νενέκα, από δω η Τζο», «Τι άλλο να κάνω για», «Θέλω να πάω στου Μπαλουκλή ...Α ναι.. Χατίρι δε τη χαλάω τη Ντοντώ»

Ωστόσο λόγω της έντονης και μακρόχρονης επαφής το πολιτικό ιδίωμα όπως έχει ήδη αναφερθεί περιέχει πολλές τούρκικες λέξεις ως δάνεια που διατηρούν την αρχική τους σημασία(Μήλας,1999), («Χιουνκιάρ μπεγιεντί μαγείρευε» «Μπουγιουρούμ, κοκόνα μου» «Γκιουζέλ τσιτσέκ»« Φάει λίγο ιτς πιλάφ να λιγδώσει τα αντεράκι σου», «Για κιου λε ντερ», «Ελέηλε ιε για ντισμά», «Και γκιούλμπασι την έφτιαξε και κοτόπουλο γιαούρταβα και χανούμ μπουρέκ»).

Παρατηρείται επίσης η χρήση γαλλικών και ιταλικών λέξεων καθώς επίσης διατηρούνται και αρχαϊσμοί:(«Εταμίν με τρύπες» ,«και μετά αζούρ που είναι πιο δύσκολο», «όρνιθα σε λέει για..παίρνουμε στήθος από όρνιθα»).

Εκτός από τα γλωσσικά στοιχεία, προκειμένου να ολοκληρωθεί η αποτύπωση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας, γίνεται χρήση σημειωτικών στοιχείων προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτότητες. Οι κοινωνικές ανισότητες τις οποίες προωθούν τα κείμενα μαζικής κουλτούρας, προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν τους ομιλητές σε διαλεκτόφωνους και μη, δεν υπερτονίζουν απλά τον διαφορετικό τρόπο ομιλίας αλλά προβάλλουν και διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία τους.

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η επιλογή της πρότυπης και μίας μη πρότυπης ποικιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο αλλά και από χαρακτηριστικά της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης στην οποία εμπλέκονται γλωσσικά.(Στάμου &Ντίνας,2011). Αναλυτικότερα, η Μαρίκα και οι φίλες της, Σουλτάνα και ηΝενέκα, χρησιμοποιούν το Πολίτικο ιδίωμα σε όλες τις επικοινωνιακές περιστάσεις. Συνεπώς, πρόκειται για μία ενδο-ομαδική χρήση της γεωγραφικής ποικιλότητας.

Αναφορικά με την ηλικιακή ομάδα που ανήκουν τα άτομα που χρησιμοποιούν τον ιδιοματικό λόγο, θα λέγαμε ότι είναι κατά κύριο λόγο μεγάλης ηλικίας εξαιρουμένου του γιου της Μαρίκας. Η Μαρίκα ωστόσο θεωρεί πως η γλώσσα τους εκφράζει και το πολιτισμικό τους κεφάλαιο που αποτελεί στοιχείο αρχοντιάς και γι' αυτό συνειδητά τη χρησιμοποιεί. Από την άλλη, ο γιος της Ιάκωβος, ο οποίος είναι νεαρός, χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο το πολιτικό ιδίωμα σε επικοινωνιακές περιστάσεις με τη μητέρα του και σε μικρότερη συχνότητα σε διαπροσωπικό επίπεδο.

Σε αντίθεση, γλωσσικά, κοινωνικά αλλά και πολιτισμικά παρουσιάζεται ο Βαγγέλας, ένας άνθρωπος μεγάλης ηλικίας, που εκπροσωπεί άτομα χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων και ομιλεί μια κοινωνιόλεκτο (Τσάκωνα, 2012). Χαρακτηριστικά στοιχεία της κοινωνιολέκτου αποτελούν η χρήση περιθωριακού λεξιλογίου, που προσδίδουν στον ομιλητή μια συγκεκριμένη κοινωνική ταυτότητα, του ανθρώπου της πιάτσας που ενδεχομένως συναναστρέφεται με άτομα του υποκόσμου. Χρήση της κοινωνιολέκτου κάνει και η κόρη του η Τζο, η οποία έχει μεγαλώσει μέσα στη ταβέρνα του πατέρα της, του Βαγγέλα, συναναστρεφόμενη με ανθρώπους της πιάτσας. Ωστόσο, δεν χρησιμοποιεί την ίδια κοινωνιόλεκτο, όταν βρίσκεται στον επαγγελματικό της χώρο, δηλαδή στα γυρίσματα του σίριαλ όπου εργάζεται. Κύρια γνωρίσματα της ομιλίας τους αφορούν κατά κύριο λόγο το λεξιλόγιο που περιέχει λέξεις που σχετίζονται με εικόνες, συνθηματικές λέξεις, και ηχομιμητικές (Χριστοπούλου, 2016): «Ήρθα για μια ψαχουλευτική ανατομία, γιατρέ», «Μπορείτε να το ανατομήσετε όπως γουστάρετε», «Ένεκα που ο τζες τυχάνει ντοτόρος και γαλαντόμαγκας και η μάνα του κεφακιολάτη», «έχεις μπανίσει το τζιτζιφιό», «Με στριμώχνεις, ρε λαμόγιο. Έχω ξεκόψει εδώ και οκτώ τέρμινα. Έδωσα όρκο και στην κόμισσα», «Επειδή σε μπανίζω για πολύ σακιρεκετζή», «Η βαρέλα με τα πατσαβούρια είναι πλήρη περί καθαριότητα, σακουλεντέμ».

Οι διαλεκτόφωνοι παρουσιάζονται ως άτομα υψηλού κύρους εν αντιθέσει με τους χρήστες της κοινωνιολέκτου, οι οποίοι παρουσιάζονται ως άξεστοι, αμόρφωτοι και αγενείς.

Τα σημειωτικά συστήματα συμβάλλουν στην κατασκευή μιας κοινωνικής ταυτότητας των διαλεκτόφωνων και στην κοινωνική αντίθεση με την κοινωνιόλεκτο. Έτσι, η επιλογή των ονομάτων δεν είναι τυχαία. Έτσι, για τις διαλεκτόφωνες έχουν επιλεγεί Κωνσταντιπολίτικα ονόματα (Σουλτάνα, Νενέκα) εν αντιθέσει με τους ομιλητές της κοινωνιολέκτου, για τους οποίους έχουν επιλεγεί πιο λαϊκά ονόματα (Βαγγέλας, Τζο).

Ο τρόπος ένδυσης των διαλεκτόφωνων παρουσιάζει διαφοροποιήσεις με εκείνο των ανθρώπων που χρησιμοποιούν την κοινωνιόλεκτο. Έτσι, οι διαλεκτόφωνοι είναι ενδεδυμένοι επίσημα. Ειδικότερα, η Μαρίκα και οι φίλες της είναι ενδεδυμένες προσεγμένα με χαρακτηριστικά στοιχεία την εσάρπα και τα χρυσά λιτά κοσμήματα παραπέμποντας στην αρχοντική καταγωγή τους. Επίσημα ενδεδυμένος, επιπλέον, παρουσιάζεται και ο Ιάκωβος ο οποίος φοράει κοστούμι και γραβάτα. Με διαφορετικό

τρόπο ντυσίματος, όμως, παρουσιάζεται η Τζο, η οποία επιλέγει ένα πιο καθημερινό ντύσιμο. Ο πατέρας της, ο Βαγγέλας, είναι ενδεδυμένος με μαύρο κοστούμι και πουκάμισο παραπέμποντας σε ένδυση ανθρώπων του «υποκόσμου».

Επιπρόσθετα, στην οικοδόμηση της πολιτικής ταυτότητας συμβάλλει η μουσική επένδυση του επεισοδίου συνάμα με την αναφορά σε παραδοσιακά πολιτικά φαγητά.

Μέσω του Κωνσταντινοπολίτικου ιδιώματος, παρουσιάζονται ορισμένα στερεότυπα για τις γυναίκες της Πόλης. Η Μαρίκα προβάλλεται ως ιδιαίτερα ικανή μαγείρισσα και πολύ καλή νοικοκυρά (Σύμφωνα με τις πεποιθήσεις της, οι γυναίκες οφείλουν να μαγειρεύουν πολύ καλά και να συγκεντρώνουν την οικογένεια γύρω από ένα τραπέζι αλλά να είναι και πάντα προσεγμένες).

Εν κατακλείδι, στόχο της αναπαραστάσης του πολιτικού ιδιώματος αποτελεί η ανάδειξη στο τηλεοπτικό κοινό ότι οι ομιλητές/ομιλήτριες του αποπνέουν έναν αέρα ανωτερότητας, στιγματίζοντας τους ομιλητές/τριες της κοινωνιολέκτου.

4.4. Η Θρακιώτισσα Πεθερά

Το συγκεκριμένο επεισόδιο έχει ως κεντρικό πρόσωπο τη Βασιλική. Η Βασιλική, όντας Θρακιώτισσα σεβόμενη τον εαυτό της, δεν είναι διατεθειμένη να αφήσει την τύχη των παιδιών της στα χέρια τους. Ακολουθώντας την αντίληψη των συγχωριανών της, θεωρεί ότι η καλύτερη τύχη για την κόρη της είναι να βρει κάποιον ευκατάστατο πρωτευουσιάνο που κάνει τη θητεία του στο στρατόπεδο της όμορφης ακριτικής περιοχής. Όσο για το γιο της, η Βασιλική δεν σκοπεύει να αφήσει καμιά κοπέλα του χωριού να τον σαηγεύσει. Η Βασιλική δεν θα αργήσει να εντοπίσει τον γαμπρό των ονείρων της, τον Στάθη, έναν 26χρονο φοιτητή Νομικής από την Αθήνα με πατέρα μεγαλοδικηγόρο. Όσο, όμως, η Βασιλική ασχολείται με το θέμα της Βάγιας, παραμελεί την επίβλεψη του γιου της, Βλάση, ο οποίος ερωτεύεται τη Μαριάννα, μια κοπέλα από τη Ρουμανία που δουλεύει σε ρεβιτόρα σ' ένα αμφιβόλου ηθικής μπαρ του χωριού.

Το εν λόγω επεισόδιο έχει επιλεγεί καθώς είναι έκδηλο το Θρακιώτικο ιδίωμα αποτυπώνοντας και ενσαρκώνοντας συγκεκριμένη κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα για τα άτομα που προέρχονται από την Θράκη. Το θρακιώτικο ιδίωμα είναι έκδηλο στο λόγο όλων των συμμετεχόντων στο συγκεκριμένο επεισόδιο.

Εντούτοις, την πρότυπη, κυρίαρχη ποικιλία παρουσιάζεται να ομιλεί ο Στάθης ο μέλλων γαμπρός της Βασιλικής και η Μαριάννα, μια νεαρή από τη Ρουμανία που έχει αποκτήσει συνομιλιακή ευχέρεια λόγω της παραμονής της στην Ελλάδα ως οικονομική μετανάστρια.

Από γλωσσολογικό επίπεδο, στο επεισόδιο παρατηρούνται πολλά από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του ιδιώματος έτσι όπως αποτυπώνονται στον Theodosiou (2020). Πιο συγκεκριμένα, χαρακτηριστικό στοιχείο είναι η προσθήκη του προθήματος «ουδ-» το οποίο σημαίνει αγαπημένο. Συνήθως προσκολλάται στο τέλος των ονομάτων. Έτσι η πρωταγωνίστρια αποκαλείται από τις φίλες της «Βασιλικούδα».

Σε επίπεδο φωνολογίας στο θρακιώτικο ιδίωμα συνήθως αφαιρείται το αρχικό φωνήεν [a], [e], [i], [o], [u] (Ράλλη & Αλεξέλλη, 2019). Παραδείγματα που εμφανίζονται στο επεισόδιο και σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις είναι: το «γω πάω τώρα» αντί «εγώ» και «κόμη» αντί «ακόμη», «κογενειακώς θα σας κόψ το λαρύγγ». Επιπρόσθετα, άλλο ένα φωνολογικό χαρακτηριστικό των βόρειων και των ημιβόρειων ιδιωμάτων αποτελεί η αντίθεση από τη μία πλευρά των ουρανικών και από την άλλη των μη ουρανικών συμφώνων, που οδηγεί στη στένωση των άτονων φωνηέντων [e] και [o] σε [i] και [u] αντίστοιχα και της απαλοιφής (συγκοπής ή αποκοπής) των άτονων [i] και [u]. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν: «Θα σι καρατομήσω», «ντριπεσαι» αντί «ντρέπεσαι», «Μεσουλόγγι» αντί «Μεσολόγγι», «Σι πιας απ το μαλλί σι σύρω μεχρι το Διδμότειχο», «Που σαι μαρή Βασιλική;», «Στα καλά του καθμένου σι λέω. Αερόστατου έγινε η καρδιά τδολιου», «Τι λες μαρ συ;», «Αντι παλουκθείτε»

Σε επίπεδο φωνηεντικών φαινομένων παρατηρούνται αναπτύξεις (Theodosiou, 2020): «ποιος έτρωγε όλη τη μέρα καλαμπούκι για να πάτε εσείς εκδρομή», «Ζουί σε λόγου σ».

Επίσης, σε επίπεδο μορφολογίας, τα ονόματα παραποιούνται και στο τέλος παρουσιάζουν συγχώνευση, ενώ παρατηρείται η καθολική αντικατάσταση των αρσενικών άρθρων καθολικά με το θηλυκό άρθρο, όπως παρατηρείται σε κάποια βόρεια ιδιώματα. Έτσι συναντώνται οι φράσεις «Η μπαμπάς», «Η Πασκάλης», «Η Παντελής», «Σε πηρ κι η Λάμπς τηλέφων» και η προσφώνηση «Βλααζςς».

Τέλος, σε επίπεδο λεξιλογίου, κατά τη διάρκεια των συνομιλιών ακόμα και με την παρουσία άλλων που δε μιλούν θρακιώτικα γίνεται χρήση χαρακτηριστικών

λέξεων, όπως η λέξη «Γκατζόλα», «Γκατζολοκούνουπα», «Πουνακλάτζα» (Νιζαμίδου et al., 2017) και εκφράσεων «Καθένας με τον καλέ του», «Αφήστε τα μαρσάλια», «Μασάλια και ραχάτια..αντί να κοιτάξ να κουκουλώσεις κάναν άνθρωπο» και «Εσπρεσάκι δεν εχς, γιατί ο ελληνικός με πάει ντουντούκι».

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η επιλογή της πρότυπης και μίας μη πρότυπης ποικιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο αλλά και από χαρακτηριστικά της εκάστοτε επικοινωνιακής περίπτωσης στην οποία εμπλέκονται γλωσσικά (Στάμου & Ντίνας, 2011).

Η Βασιλική χρησιμοποιεί το θρακιώτικο ιδίωμα σε όλες τις περιστάσεις και δείχνει να είναι περήφανη για την καταγωγή της. Όλα τα πρόσωπα που παρουσιάζονται στο επεισόδιο ως κάτοικοι της Θράκης ομιλούν το θρακιώτικο ιδίωμα, το οποίο ανήκει στα βόρεια ή ημιβόρεια ιδιώματα (Νιζαμίδου et al., 2017; Κατσώχης, 2010a) και φαίνεται να το χρησιμοποιούν σε όλες τις επικοινωνιακές τους περιστάσεις (οικογενειακές συγκεντρώσεις, κηδείες, βραδινές έξοδοι, φιλικές συναντήσεις). Σε επίπεδο που αφορά την επαφή των γλωσσών, παρατηρείται πως οι νεαροί σε ηλικία άνθρωποι του επεισοδίου, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες έχουν γνώσεις και της κυρίαρχης ποικιλίας αλλά και αγγλικών, πέρα από το ιδίωμά τους. Παρατηρείται κατά την επιτέλεση γλωσσικών πράξεων, όπως η παραγγελιά, σε βραδινή τους έξοδο η εναλλαγή ανάμεσα στο γλωσσικό ιδίωμα και σε λέξεις της κυρίαρχης ποικιλίας ή ακόμα και αγγλικών. Αυτό από τη μια πλευρά αποδεικνύει πως η γλώσσα και η επικοινωνία είναι ένας σύνθετος μηχανισμός που αφορά το ίδιο το άτομο και συμπεριλαμβάνει το γλωσσικό και πολιτισμικό του υπόβαθρο, το οποίο χρησιμοποιεί για να ερμηνεύσει την πραγματικότητα (Τσοκαλίδου & Μαλιγκούδη, 2011). Από την άλλη πλευρά, ίσως μέσω αυτών των λέξεων παρουσιάζεται μια τάση προσαρμογής σε νέες συνθήκες, κάτι που είναι χαρακτηριστικό των γλωσσών όλου του κόσμου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι λέξεις: «Τρία Μπλάντιμέρια», «Τοματοτζούσια». Ξένες λέξεις συναντάμε και στις μεγαλύτερες ηλικίες, γεγονός που μαρτυρά τη διαρκή γλωσσική επαφή (Κατσώχης, 2010a). «Κλαμπ», «Εσπρέσσο». Συνεπώς, παρατηρείται μία εξω-ομαδική χρήση της γεωγραφικής ποικιλίας.

Εκτός από τα γλωσσικά στοιχεία, για να ολοκληρωθεί η αποτύπωση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας, γίνεται χρήση σημειωτικών στοιχείων προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτοότητες. Οι κοινωνικές ανισότητες οι οποίες προωθούν τα κείμενα μαζικής κουλτούρας

προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν τους ομιλητές σε διαλεκτόφωνους και μη, δεν υπερτονίζουν απλά τον διαφορετικό τρόπο ομιλίας αλλά προβάλλουν και διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία τους

Αναφορικά με την ενδυμασία των διαλεκτόφωνων παρατηρείται ότι τα άτομα που ανήκουν σε μεγάλη ηλικιακή ομάδα παρουσιάζονται να είναι μαυροφορεμένα και να φορούν μαντήλι στο κεφάλι (η Βασιλική και οι συγχωριανές της). Επιπρόσθετα, τα άτομα νεαρής ηλικίας που χρησιμοποιούν το θρακιώτικο ιδίωμα είναι ενδεδυμένοι νεανικά αλλά παράταιρα. Ωστόσο, οι ομιλητές της πρότυπης ποικιλίας εμφανίζονται ευπαρουσίαστοι, με νεανικό και προσεγμένο ντύσιμο.

Η αναπαράσταση των διαλεκτόφωνων δεν αποτελεί τυχαία επιλογή, αλλά οι συγκεκριμένες επιλογές αποτελούν δείγματα έμμεσης πληροφόρησης ως προς τον/την τηλεθεατή/τρια. Τα σημειωτικά μέσα αποτελούν συμπληρωματικά στοιχεία κατασκευής τηλεοπτικών χαρακτήρων. Η επιλογή των ονομάτων των πρωταγωνιστών ήταν συνειδητή και αποσκοπούσε στην ανάδειξη της καταγωγής τους. Έτσι, παρατηρείται ότι στην πρωταγωνίστρια του έργου που χρησιμοποιεί το θρακιώτικο ιδίωμα της αποδίδεται το όνομα Βασιλικούδ, σε αντίθεση με τον Αθηναίο γαμπρό της και χρήστη της κοινής που το αποδίδεται το όνομα Στάθης.

Πέρα από αυτό, γίνεται αντιληπτό ότι το επάγγελμα που ασκούν οι διαλεκτόφωνοι αποτελεί συνειδητή επιλογή των σεναριογράφων. Κατά συνέπεια, οι διαλεκτόφωνοι προβάλλονται να ενασχολούνται με γεωργικές εργασίες σε αντιδιαστολή με τους ομιλητές της κυρίαρχης ποικιλίας, οι οποίοι ασκούν επαγγέλματα υψηλού κύρους (ο Στάθης είναι εν δυνάμει δικηγόρος).

Επιπρόσθετα σημειωτικά στοιχεία που υποδηλώνουν την καταγωγή των διαλεκτόφωνων και συνδράμουν στην οικοδόμηση της θρακιώτικης ταυτότητας, αποτελούν ο χαρακτηριστικός θρακιώτικος χορός «μπαϊντούσκα», οι παραδοσιακές συνταγές «γκιαίρ μεκαψόρ» καθώς και η αναφορά στη «Γκατζολία» (στρατιωτική αργκό που αναφέρεται στον νομό Έβρου).

Ακόμη, μέσω του θρακιώτικου ιδιώματος αποτυπώνονται ορισμένες αντιλήψεις που αφορούν την Θρακιώτικη κοινωνία. Οι Θρακιώτες ξεχωρίζουν από τους «άλλους», τους «ξένους» που δεν κατάγονται από τη Θράκη ή δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι, γεγονός που επιβεβαιώνεται, όταν η Βασιλική σε συνάντησή της με φαντάρους εκφράζει την απογοήτευσή της, όταν κάποιοι δηλώνουν πως είναι από τη

Θεσσαλία:«Από πού ίσι συ» «Απ'την Καλαμπάκα.», «Κρίμα τέτοιο Παλικάρι». Επιπρόσθετα, βαρυσήμαντη σημασία για τους κατοίκους της Θράκης αποτελεί η γνώμη του κόσμου (Η Βασιλική ενστερνίζεται την άποψη του κόσμου για την ανεύρεση γαμπρού στην κόρη της).

Συμπερασματικά, η αναπαράσταση του θρακιώτικου ιδιώματος στο εν λόγω επεισόδιο καταρρίπτει τις έρευνες που καταδεικνύουν πως η γεωγραφική ποικιλία αυτής της περιοχής, όπως και τα περισσότερα ιδιώματα, δε συναντάται σε μεγάλο βαθμό σε νεαρές ηλικίες οι οποίες έχουν αναπτύξει έντονα την επικοινωνία με άλλες περιοχές, αλλά περισσότερο ομιλείται από μεγαλύτερους ηλικιακά ανθρώπους(Κατσώχης,2010a) στιγματίζοντας παράλληλα την κοινωνιόλεκτο.

3.4. Η Μανιάτισσα πεθερά

Το συγκεκριμένο επεισόδιο έχει ως κυρίαρχο πρόσωπο την Πότα ή αλλιώς «Πουτούλα», όπως αποκαλείται καθ' όλη τη διάρκεια του επεισοδίου. Πρόκειται για μία γυναίκα η οποία κατάγεται από τη Μάνη. Η Πότα έχει ένα γιό, τον Κωνσταντίνο, ο οποίος σπουδάζει στην Αγγλία. Επιστρέφοντας όμως ο Κωνσταντίνος από την Αγγλία φέρνει μαζί του και τη γυναίκα του τη Ντέβα, την οποία δε συμπαθεί καθόλου η Πότα και αποφασίζει να στήσει ενέδρα, προκειμένου να τους χωρίσει.

Το εν λόγω επεισόδιο επιλέχθηκε, καθώς οι πρωταγωνιστικοί μυθοπλαστικοί χαρακτήρες χρησιμοποιούν το βόρειο ιδίωμα και συγκεκριμένα το Μανιάτικο ιδίωμα αποτυπώνοντας και ενσαρκώνοντας συγκεκριμένη κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα για τα άτομα που προέρχονται από την Μάνη. Το Μανιάτικο ιδίωμα, εντάσσεται στα πελοποννησιακά ιδιώματα και παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα από τα υπόλοιπα ιδιώματα της Πελοποννήσου.(Κοντοσόπουλος, 2008). Έτσι, όπως συμβαίνει και με τις υπόλοιπες νεοελληνικές διαλέκτους, έτσι και η πελοποννησιακή εμφανίζει «αξιοσημείωτη ομοιογένεια, αλλά και κατά τόπους διαφορές» (Παντελίδης, 2001β).

Από γλωσσολογική άποψη, το Μανιάτικο ιδίωμα εντοπίζεται στο λόγο της πρωταγωνίστριας Πότας και των συγχωριανών της. Συνεπώς, η αναπαράσταση της γεωγραφικής ποικιλίας είναι εξω-ομαδική. Στα Μανιάτικα συνήθως οι φθόγγοι είναι συρτοί, λεπτοί και ξεροί χωρίς να υπάρχει ίχνος μελωδικότητας. Σε φωνολογικό επίπεδο παρατηρείται ότι οι ομιλητές/τριες του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σίριαλ

παρουσιάζουν στένωση του άτονου [e] σε [i], «θα σι γυρίσω» αντί θα σε γυρίσω, «Ξιστόμισες» αντί ξεστόμισες, «ιμείς» αντί για εμείς, «Τι να σι πω» αντί τι να σου πω, «ιδώ είμαι» αντί για εδώ είμαι, «ιγώ» αντί για εγώ. Στη Μάνη το ω δεν εταυτίσθη με το ο αλλά προ της εξισώσεως των μακρών και των βραχέων εξελίχθη σε ου, σε χρόνους δηλαδή κατά τους οποίους διετηρείτο η αρχαία προφορά του φθόγγου. Έτσι παρατηρούμε στην κατάληξη όλων των ενεργητικών ρημάτων κατάληξη ου, «φάου» αντί για φάω, πηγαίνου αντί για πηγαίνω. Επιπρόσθετα, παρατηρείται στένωση του άτονου [o] σε [ou], «τίπουτα» αντί για τίποτα, «Πουτούλα» αντί για Ποτούλα, «χουρίς» αντί για χωρίς, «ζουή» αντί για ζωή «κάτου» αντί για κάτω, «φουρές» αντί για φορές, «άλογου» αντί για άλογο, «στου» αντί για στο Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που εντοπίζεται στην ομιλία των πρωταγωνιστών είναι είναι η σίγαση/αποβολή του τελικού [i], «χερ'» αντί για χέρι, αλλά η αποβολή του [i] ενδιάμεσα στις συλλαβές «στ'ν αντί για στην, μυαλό τς αντί για μυαλό της. Αναφορικά με το -η στην περίπτωση των οξύτωνων πρωτόκλιτων θηλυκών μετατρέπεται σε -α π.χ. «βουά» αντί για βοή. Επιπρόσθετα τα φωνήεντα ,ε,η,ι στις περιπτώσεις που βρίσκονται στην αρχή μιας λέξης είτε αποβάλλονται είτε ακούγονται όπως συμβαίνει και στην κοινή γλώσσα. Παρατηρείται, επίσης, τσιτακισμός του χ, όταν ακολουθείται από φωνήεν με προσθήκη του ομόηχου –ι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη «χιαίρομαι» αντί της λέξης χαιρόμαι. (Κάσσης, 1982). Τέλος, οι λέξεις οι οποίες αρχίζουν με φωνήεν δασύ μετατρέπουν το αρχικό φωνήεν ή παίρνουν ευφωνικό σύμφωνο π.χ. ώτοιμος =έτοιμος. (Κάσσης, 1982). Επίσης, παρατηρείται τροποποίηση συμφώνου, και ειδικότερα αποβολή του γ. («λέου αντί για λέγω»).

Από μορφολογική άποψη, παρατηρείται ότι τα θηλυκά σε -ια και τα ουδέτερα σε -ιό ή -ι στα Μανιάτικα έχουν τον τόνο στην παραλήγουσα π.χ. καρδιά και όχι καρδιά (Κάσσης, 1982). Τέλος, δεν παρατηρείται κάποια συντακτική διαφοροποίηση με την κοινή ελληνική.

Εκτός από τα γλωσσικά στοιχεία, προκειμένου να ολοκληρωθεί η αποτύπωση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας γίνεται χρήση σημειωτικών στοιχείων προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτοτήτες. Οι κοινωνικές ανισότητες τις οποίες προωθούν τα κείμενα μαζικής κουλτούρας προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν τους ομιλητές σε διαλεκτόφωνους και μη, δεν υπερτονίζουν απλά τον διαφορετικό τρόπο ομιλίας αλλά προβάλλουν και διαφοροποιήσεις στη νοοτροπία τους. Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η Πότα είναι μία

γυναίκα μέσης ηλικίας, η οποία είναι μία «σκληρή γυναίκα Μανιάτισσα». Επιπρόσθετα, δείχνει να ενδιαφέρεται για την υπόληψή της και για τη γνώμη του κόσμου («Η κοινωνία της Μάνης είναι πολύ μικρή, κανείς δεν πρέπει να μάθει ότι παντρεύτηκες με τον τρόπο που το έκανες και τα ήθη και τα έθιμα του τόπου δεν συγχωρούν τέτοια λάθη»). Παρατηρείται επίσης, ότι η χρήση του βόρειου ιδιώματος περιορίζεται κατά κύριο λόγο στα άτομα μεγάλης ηλικίας (Πότα, κυρ Παντελής, Κανέλα) αλλά και στη νεαρή κόρη του κυρ Παντελή, η οποία διαμένει στο χωριό. Εν αντιθέσει, ο γιος της Πότας και η γυναίκα του χρησιμοποιούν την κοινή ελληνική.

Μέσα από τον λόγο διαμορφώνεται το κοινωνικό προφίλ των ομιλητών/τριων, το οποίο φανερώνει στοιχεία της προσωπικότητάς τους. Οι διαλεκτόφωνοι έχουν επαγγέλματα τα οποία επιβεβαιώνουν τα στερεότυπα περί κατωτερότητας. Πιο συγκεκριμένα, η Πότα είναι μοιρολογίστρα, ο κύριος Παντελής είναι ο μπακάλης του χωριού. Αναφορικά με τη φίλη της, την Κανέλα, δεν γίνεται λόγος για το επάγγελμα που ασκεί αλλά εμφανίζεται ως «άξεστη» και αμόρφωτη. Ειδικότερα, όταν η νύφη της Πότας, η Ντέβα δίνει στην Κανέλα να πιεί ποτό εκείνη αναφέρει χαρακτηριστικά «Τι είναι αυτό; Πετρέλαιο είναι;». Επιπρόσθετα, ένα άλλο γεγονός που καταδεικνύει την «κατωτερότητα» των διαλεκτόφωνων έγκειται στο γεγονός ότι η Πότα και η Κανέλα όντας αδαείς με την τεχνολογία και τα τεχνολογικά επιτεύγματα δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι το κινητό της Μαργαρίτας χτυπάει λόγω χαμηλής μπαταρίας και όχι λόγω μηνυμάτων που έχουν αποστολέα τον «αγαπητικός της χαμηλ μπατάρ από το Κάιρο». Εν αντιθέσει ο γιος της κυρίας Πότας και η γυναίκα του, οι οποίοι είναι χρήστες της πρότυπης γλώσσας, είναι άνθρωποι μορφωμένοι. Ο γιος της έχει σπουδάσει στο εξωτερικό μη προσδιορίζοντας το ακριβές επάγγελμά του και η νύφη της είναι γιατρός.

Η αναπαράσταση των διαλεκτόφωνων δεν αποτελεί τυχαία επιλογή, αλλά οι συγκεκριμένες επιλογές αποτελούν δείγματα έμμεσης πληροφόρησης ως προς τον/την τηλεθεατή/τρια. Τα σημειωτικά μέσα αποτελούν συμπληρωματικά στοιχεία κατασκευής τηλεοπτικών χαρακτήρων. Η επιλογή των ονομάτων των πρωταγωνιστών ήταν συνειδητή και αποσκοπούσε στην ανάδειξη της καταγωγής τους. Έτσι στους χρήστες των γεωγραφικών ποικιλιών αποδόθηκαν τα ονόματα Πότα, Κανέλα και Λενιώ. Αντιθέτως στα άτομα που χρησιμοποιούν την πρότυπη γλώσσα επιλέχθηκαν να δοθούν ονόματα Μαργαρίτα και Κωνσταντίνος.

Ο τρόπος ένδυσης των ομιλητών/τριών παρουσιάζει διαφορές μεταξύ των ανθρώπων της πρότυπης και της μη πρότυπης ποικιλίας. Η Πότα και η φίλη της Κανέλα παρουσιάζονται μαυροφορεμένες με μαντήλια στο κεφάλι, όπως αρμόζει στις Μανιάτισσες. Δεν φαίνεται να τις ενδιαφέρει η αισθητική τους και παρουσιάζονται ατημέλητες. Τα άτομα που μιλούν την πρότυπη γλώσσα όμως παρουσιάζονται καλοντυμένα και με προσεγμένη εμφάνιση.

Τέλος, στοιχείο που αναδεικνύει την καταγωγή των διαλεκτόφωνων και συνδράμει στην οικοδόμηση της Μανιάτικης κουλτούρας αποτελεί η μουσική επένδυση. Τα τραγούδια που συνοδεύουν τους διαλεκτόφωνους σε διάφορα συμβάντα είναι είτε παραδοσιακά Μανιάτικα τραγούδια είτε μοιρολόγια.

Στόχος της αναπαράστασης της γεωγραφικής ποικιλίας δεν είναι η γνωστοποίησή της στο ευρύ τηλεοπτικό κοινό, αλλά η χιουμοριστική στοχοποίηση των χρηστών της. Η εικόνα που αποτυπώνεται δεν είναι αληθοφανής αλλά σκωπτική σε βάρος των χρηστών του μανιάτικου ιδιώματος.

3.5. Η Θεσσαλονικιά πεθερά

Το συγκεκριμένο επεισόδιο έχει ως πρωταγωνίστρια τη Νεκταρία. Η Νεκταρία Κουκούλα είναι η Θεσσαλονικιά πεθερά. Έχει δύο γιούς. Ο μικρός της γιος, ο Μιχάλης, σπούδασε στο Παρίσι και γύρισε για να εγκατασταθεί άεργος στην οικογενειακή εστία. Ο μεγάλος της ο γιος, ο Αποστόλης, είναι όμως το καμάρι της. Είναι διάσημος ποδοσφαιριστής και είναι ερωτευμένος με την Αλεξία, μια Αθηναία που σπουδάζει στη Θεσσαλονίκη. Η Νεκταρία τη δέχτηκε, γιατί είναι καλό κορίτσι κι έχει δεχτεί ότι θα μείνουν στη συμπρωτεύουσα όταν παντρευτούν. Εκπλήξεις όμως περιμένουν τη Νεκταρία, όταν ανακαλύπτει τον πραγματικό λόγο που προσέγγισε η Αλεξία τον γιο της.

Το εν λόγω επεισόδιο επιλέχθηκε λόγω του γεγονότος ότι οι πρωταγωνιστικοί μυθοπλαστικοί χαρακτήρες χρησιμοποιούν το ιδίωμα της Θεσσαλονίκης αποτυπώνοντας και ενσαρκώνοντας συγκεκριμένη κοινωνιογλωσσική πραγματικότητα για τα άτομα που προέρχονται από την Θεσσαλονίκη. Από γλωσσική άποψη, το ιδίωμα της Θεσσαλονίκης εντοπίζεται στο λόγο της Νεκταρίας, της φίλης της και του γιου της Αποστόλη. Κατά συνέπεια, η αποτύπωση του ιδιώματος της Θεσσαλονίκης χαρακτηρίζεται ως ενδο-ομαδική .

Από γλωσσική άποψη, παρατηρείται η χρήση της αιτιατικής πτώσης του αδύναμου τύπου των προσωπικών αντωνυμιών σε ρόλο έμμεσου αντικειμένου (με, σε, τον/την/το) αντί της γενικής που χρησιμοποιείται στην Κοινή Νεοελληνική (μου, σου, του/της/του) (Ντίνας & Στάμου,2011).Έτσι, χρησιμοποιείται το «τι με λες», αντί του μου λες,«σε είπα» αντί του σου είπα, «με ξέφυγε» αντί μου ξέφυγε, «να μην με το πεις» αντί να μην μου το πεις, «με το ζητήσανε» αντί μου το ζητήσανε, «τον είπε», του είπε. Επιπρόσθετα, από λεξιλογική άποψη, παρατηρούνται ενσωματωμένες τούρκικες λέξεις όπως η προσφώνηση της Νεκταρίας στο γιο της «γιαβρί μου», (αντί της λέξης μικρό μου) καθώς και η χρήση της τούρκικης λέξης «ντεμέκ» αντί της λέξης ψεύτικος. Επιπρόσθετα, από άποψη λεξιλογίου παρατηρείται η χρήση της λέξης «για» η οποία ακολουθεί εκφράσεις κατάφασης, κυρίως το «ναι», για να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα λεγόμενα. «ναι, για», «τι σε λέω για». Από συντακτική άποψη, καταφανής είναι η χρήση του χρονικού συνδέσμου «αφού» στο τέλος των προτάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν: «το παιδί δεν θέλει να πάει αφού», «δεν θέλει να πάει αφού».

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, η επιλογή της πρότυπης και μίας μη πρότυπης ποικιλίας δεν εξαρτάται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο αλλά και από χαρακτηριστικά της εκάστοτε επικοινωνιακής περίστασης στην οποία εμπλέκονται γλωσσικά.(Στάμου&Ντίνας,2011). Ειδικότερα, παρατηρείται ότι η Νεκταρία, η Θεσσαλονικιά πεθερά, χρησιμοποιεί το ιδίωμα της πόλης της σε όλες τις επικοινωνιακές της περιστάσεις. Ομοίως και η φίλη της. Αντιθέτως, ο γιος της, ο Αποστόλης χρησιμοποιεί το εν λόγω ιδίωμα μόνο όταν επικοινωνεί με τη μητέρα του. Συνεπώς, παρατηρείται ενδο-ομαδική χρήση της γεωγραφικής ποικιλίας.

Μέσω του ιδιώματος της Θεσσαλονίκης αποτυπώνονται ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα για τους κατοίκους της. Έτσι, η πρωταγωνίστρια του επεισοδίου, η Νεκταρία, παρουσιάζεται ως μία γυναίκα μέσης ηλικίας η οποία είναι χήρα, αγαπά υπέρμετρα την πατρίδα της τη Θεσσαλονίκη και τη γλώσσα της δείχνοντας μία απαξίωση για άλλες γεωγραφικές ποικιλίες(να τα πάλι τα χαμουτζίδικα), καθώς και πόλεις. (Πολύ καλό κορίτσι, αν και Αθηναία).Γενικότερα, παρουσιάζεται ως πεισματάρη και παρεμβατική μητέρα.

Η αναπαράσταση των διαλεκτόφωνων δεν αποτελεί τυχαία επιλογή, αλλά οι συγκεκριμένες επιλογές αποτελούν δείγματα έμμεσης πληροφόρησης ως προς τον/την τηλεθεατή/τρια. Τα σημειωτικά μέσα αποτελούν συμπληρωματικά στοιχεία κατασκευής τηλεοπτικών χαρακτήρων.Ο τρόπος ένδυσης των ομιλητών/τριών

παρουσιάζει διαφορές μεταξύ των ανθρώπων της πρότυπης και της μη πρότυπης ποικιλίας. Οι δαλεκτόφωνες (Νεκταρία, φίλη Νεκταρίας) παρουσιάζονται με όχι τόσο προσεγμένη εμφάνιση. Τα ρούχα τους θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως παλιομοδίτικα και ασυνδύαστα μεταξύ τους. Αντιθέτως, η εμφάνιση των χρηστών της πρότυπης γλώσσας θα λέγαμε ότι είναι επιμελημένη. Η Αθηναία νύφη της και τα παιδιά της Νεκταρίας παρουσιάζονται ενδεδυμένοι σύμφωνα με τις τάσεις της μόδας.

Επίσης, στοιχεία που αναδεικνύουν την καταγωγή των διαλεκτόφωνων και συνδράμουν στην οικοδόμηση της βορειοελλαδίτικης ταυτότητας αποτελεί η μουσική επένδυση. Τα τραγούδια που συνοδεύουν τους διαλεκτόφωνους σε διάφορα συμβάντα είναι χαρακτηριστικά της Θεσσαλονίκης. Επιπρόσθετα σημειωτικά χαρακτηριστικά που καταδεικνύουν την καταγωγή των διαλεκτόφωνων είναι ορισμένα παραδοσιακά φαγητά (« μύδια σαγανάκι έτσι το φτιάχνουμε στη Θεσσαλονίκη»), παραδοσιακά γλυκά(τρίγωνα Πανοράματος), ο χαρακτηριστικός καφές της πόλης (φραπέ) καθώς και η αναφορά σε αξιοθέατα της (Λευκός Πύργος).

Στόχος της αναπαράστασης της γεωγραφικής ποικιλίας είναι η παρουσίαση καθώς και η γνωστοποίησή της στο ευρύ τηλεοπτικό κοινό. Δεν θα λέγαμε ότι τίθεται ζήτημα γελιοποίησης.

3.6.Οι Δέκα Μικροί Μήτσοι

Το επεισόδιο που έχει επιλεγεί από τη σειρά «Δέκα μικροί Μήτσοι» αφορά κατά κύριο λόγο τον Τζίμη, νεαρό μόνιμο κάτοικο της Καρδίτσας και ξάδερφο του Τζίμη που κατοικεί μόνιμα στην Αθήνα. Οι δύο πρωταγωνιστές επικοινωνούν τηλεφωνικά, με τον Τζίμη από τη Καρδίτσα να τοποθετείται χωρικά σε ένα τηλεφωνικό θάλαμο που βρίσκεται στα ΚΤΕΛ της Καρδίτσας και τον συνονόματό του ξάδελφο να βρίσκεται στο σπίτι του στην Εκάλη. Η συνεννόηση μεταξύ τους είναι πολύ δύσκολη, οδηγώντας σε συχνές παρεξηγήσεις παρόλη την καλή διάθεση που έχουν οι δύο συνομιλητές. Ο Τζίμης από την Αθήνα δείχνει να προσπαθεί να ακούσει τον ξάδελφό του και δεν εκφράζεται προσβλητικά απέναντί του. Το εν λόγω επεισόδιο έχει επιλεγεί, καθώς είναι έκδηλη η χρήση του θεσσαλικού ιδιώματος, και μάλιστα όπως αυτό μιλιέται στην περιοχή της Καρδίτσας από τους Καραγκούνηδες. Επίσης, προβάλλεται σε αντίθεση με τη νόρμα που μιλιέται από τους ευκατάστατους Αθηναίους, γεγονός

που παραπέμπει στην οικονομική τους διαφοροποίηση αποτυπώνοντας παράλληλα χαρακτηριστικά στοιχεία της Θεσσαλικής ταυτότητας.

Από γλωσσική άποψη, παρατηρείται η χρήση του θεσσαλικού ιδιώματος στον πρωταγωνιστή του επεισοδίου, τον Τζίμη από την Καρδίτσα. Ειδικότερα, η ομιλία του Τζίμη από την Καρδίτσα παρουσιάζει χαρακτηριστικά γνωρίσματα των βορείων ιδιωμάτων με κάποιες χαρακτηριστικές διαφοροποιήσεις που είναι δυνατόν να εμφανιστούν ανάλογα με την περιοχή (Κατσώχης, 2010b). Έτσι, σε επίπεδο φωνολογίας παρατηρείται η αντικατάσταση των φωνηέντων [ε] και [ο], όταν αυτά δεν τονίζονται από τα φωνήεντα [η] και [ου] αντίστοιχα (Ρουσάκης, 2014). Στο λόγο του Τζίμη από την Καρδίτσα συναντώνται: «Α ρε ξάδερφ ντιπ ελληνικά δεν ξερες που σκοπάν ρε τα πόδια τα γαλότσις άμα έχης λασπαριό ρε», «Καλά άμα με δεις ξάδερφ πουλί πουλί ανεβασμένς» «Βράδυ έρχοντ ούλοι οι Αθναίοι» «Ηπιδή ο Παπαθεμελής στν Αθήνα τα κλειδών εκία όλοι οι Αθναίο τα μαζιώνουν κι έρχοντ σγΚαρδίτσα ρε».

Επίσης τα φωνήεντα [ι] και [η] και οι δίφθογοί [ει], [οι] και [ου] δηλαδή το φωνήματα [i] και [u] στις περιπτώσεις που δεν τονίζονται και βρίσκονται στο τέλος της λέξης αποβάλλονται, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις που αποβάλλονται και μέσα στη λέξη (Ρουσάκης, 2014; Κατσώχης, 2010b). Η αποβολή των [i] και [u] οδηγεί σε αλλαγές μέσα στη λέξη και δημιουργία νέων συμφωνικών συμπλεγμάτων. Ο λόγος γίνεται πολύ κοφτός και με γρήγορο ρυθμό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν: «Σαράφς ρε ξαδερφ είναι πουλί δημοφλής τον ξέρουν όλ.Σαράφς στο Παρίς ου λαλά Σαράφς στην Αθήνα ω ναι Σαράφς στα Τρίκαλα ε χα», «Έλα Τζιμ Τζιμς είμι ρε», «Τι γίνετ εκεί σαπάν ρε ξάδερφ πουλύ πουλί νιρό. Θκος μας ο Πηνειός ρε δεν εχ τόσο νιρό ρε» «Που τσι σκουπάε ρε αρα ξάδερφ ντιπ δεν ξέρς ελληνικά», «Έλα μη φλιόστε ντιπ ρε δεν έχν θές», «Ξάδερφ συ πα γιατί πλακώθκα με του γέρουμ συ πα συ πα;». Ένα άλλο χαρακτηριστικό του θεσσαλικού ιδιώματος που αφορά τη μορφολογία είναι η αντικατάσταση της γενικής από εμπρόθετη αιτιατική (Ρουσάκης, 2014): «Βυσνί ρε πως του λέτ ισίς στην Αθήνα Βυσνί. Αυτού του, του μνημοσνί ρε».

Επιπλέον, σε επίπεδο σύνταξης παρατηρείται έντονα η αντικατάσταση της αιτιατικής [με], [σε] ή γενικής [μου],[σου]του αντικειμένου με τα αντίστοιχα [μι] και [σι]: «Μη γνώρις απ τη φωνη ρε τι σι συ ρε», «Έλα ξάρερφ σι πήρα γιατί το ΚΤΕΛ ήταν τίγκα και δε μη πήρε», «Μη πήρι το ζυστόμ κι μι το ξσε μη πήρη τη χαρά».

Τέλος, σε επίπεδο λεξιλογίου, η αποβολή φωνηέντων οδηγεί σε λέξεις που απέχουν κατά πολύ από τη ΝΕΚ και για το λόγο αυτό γίνονται δύσκολα κατανοητές. Ωστόσο, από το νεαρό Τζίμη χρησιμοποιούνται και ξένες λέξεις, γεγονός που αποδεικνύει τη γλωσσική επαφή και την εξέλιξη του ιδιώματος από τους νέους ανθρώπους. «Σούζα όρθιο δηλαδή όχι καταϊ», «Χαπάκ ι τζα μαν φου ρε. Κινέζικο. Τζα μαν φου ι χα», «Να σε ρωτήσ κάτ ρε αύριο ποια κρις κραφτ κυκλοφορούν ζνα Αθήνα, τα μνα ή τα ζγα;», «Ζιζέλ ουί λέλιμ μάναμ τι τγκανατ τι του πήρατ το όνομ και του κάνατ; Άη δεν έρχομι δεν καταβαίν ιγώ σνα Αθήνα μη μεπάριτι το όνομ και μου το κάντε πατσαβούρα;»

Εκτός από τα γλωσσικά στοιχεία, προκειμένου να ολοκληρωθεί η αποτύπωση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας γίνεται χρήση σημειωτικών στοιχείων προκειμένου να κατασκευαστούν συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτοτήτες.

Από κοινωνιογλωσσική άποψη, αξίζει να αναφερθεί πως ο Τζίμης από την Καρδίτσα είναι νεαρής ηλικίας ενήλικος άνδρας και συνομήλικος του Τζίμη από την Αθήνα εμφανίζεται να κάνει χρήση του ιδιώματος κάθε φορά που επικοινωνεί με τον ξάδελφό του, δηλαδή σε χαλαρές οικογενειακές περιστάσεις, ακόμα κι αν αντιλαμβάνεται πως ο συνομιλητής του δεν τον κατανοεί. Δε γίνεται γνωστό όμως και δεν προβάλλεται μέσα στο επεισόδιο αν ο Τζίμης χρησιμοποιεί το ιδίωμα σε όλες τις επικοινωνιακές του περιστάσεις ή αν επιλέγει να κάνει χρήση της νόρμας. Ωστόσο, η νόρμα που μιλιέται από τον Αθηναίο Τζίμη γίνεται πλήρως κατανοητή από τον Καρδιτσιώτη και δε δημιουργεί παρανοήσεις. Φαίνεται λοιπόν πως το επικοινωνιακό κενό προκύπτει κυρίως από την πλευρά του Αθηναίου, που ταξικά τοποθετείται πολύ υψηλότερα από τον Καρδιτσιώτη.

Από την έναρξη της συζήτησής τους και την επιλογή του χώρου από τον οποίο πλαισιώνεται ο καθένας γίνεται φανερή η ταξική τους διαφορά υπερτονίζοντας την κατωτερότητα του διαλεκτόφωνου Τζίμη. Έτσι, ο Τζίμης από την Καρδίτσα μετακινείται με το ΚΤΕΛ, πιθανότατα καθώς δεν διαθέτει όχημα, ενώ ο Τζίμης από την Αθήνα βρίσκεται στο εσωτερικό ενός σπιτιού στο δικό του δωμάτιο που διαθέτει αρκετές ανέσεις.

Επιπρόσθετα, μέσω του θεσσαλικού ιδιώματος καταδεικνύονται τα επαγγέλματα που ασκούν οι κάτοικοι της Καρδίτσας, τα οποία σχετίζονται κατά κύριο λόγο με την πρωτογενή παραγωγή (Να 'ρθεις στν Καρδιτς να πάμι στα

καπνά,τρακτίρια), αντιθέτως ο ξάδερφός του παρουσιάζεται να εργάζεται σε κάποιο γραφείο.

Επιπρόσθετο σημειωτικό χαρακτηριστικό που καταδεικνύει την καταγωγή του διαλεκτόφωνου αποτελεί η αναφορά στην ποδοσφαιρική ομάδα της Λάρισας (ΑΕΛ), («Βυσνί θύελλα σούζα ταλογάκ ι χα». Το σήμα της ομάδας είναι ένα άλογο σε όρια στάση σε φόντο βυσσινί).

Επίσης, ο ενδυματολογικός κώδικας που χρησιμοποιείται για τον διαλεκτόφωνο Τζίμη διαφέρει από αυτόν που χρησιμοποιείται για τον Τζίμη από την Αθήνα. Έτσι, τα ρούχα που έχουν επιλεγεί για τον διαλεκτόφωνο είναι αταίριαστα και κακόγουστα. (Φοράει δερμάτινο μπουφάν από το οποίο κρέμεται ένα κόκκινο μαντήλι μία ασημί αλυσίδα και μία άσπρη κονκάρδα, μία κόκκινη μπλούζα και ένα τζιν παντελόνι.). Παρά ταύτα, ο ξάδερφος του εμφανίζεται με επιμελημένη εμφάνιση και καλαίσθητα ρούχα(φοράει μπλούζα με γνωστό λογότυπο που παραπέμπει σε ακριβή ένδυση).

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό επεισόδιο παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του θησσαλικού ιδιώματος υπερτονισμένα και σε αντιδιαστολή με την κυρίαρχη ποικιλία έτσι, ώστε να προκληθεί το γέλιο. Έτσι, η αναπαράσταση του θησσαλικού ιδιώματος στο εν λόγω επεισόδιο καταρρίπτει τις έρευνες που καταδεικνύουν πως η γεωγραφική ποικιλία αυτής της περιοχής, όπως και τα περισσότερα ιδιώματα, δε συναντάται σε μεγάλο βαθμό σε νεαρές ηλικίες οι οποίες έχουν αναπτύξει έντονα την επικοινωνία με άλλες περιοχές, αλλά περισσότερο ομιλείται από μεγαλύτερους ηλικιακά ανθρώπους (Κατσώχης, 2010a).

Συμπεράσματα

Ο ελληνικός γλωσσικός κώδικας, όπως και ο γλωσσικός κώδικας των υπόλοιπων χωρών απαρτίζεται από πληθώρα γεωγραφικών ποικιλιών, που αποκλίνουν ή συγκλίνουν με την πρότυπη γλώσσα. Με την ύπαρξη των γεωγραφικών ποικιλιών διαμορφώνεται η πολιτισμική και εθνική ταυτότητα του κοινωνικού συνόλου. Στο θεωρητικό μέρος επεξηγήθηκε ο ορισμός καθώς και η σημαντικότητα των ποικιλιών αλλά και η προκατειλημμένη στάση των ατόμων που χρησιμοποιούν την πρότυπη ποικιλία έναντι των χρηστών των γεωγραφικών ποικιλιών. Ειδικότερα, σύμφωνα με μελέτες που αφορούσαν τις στάσεις έναντι στις γεωγραφικές ποικιλίες αποδείχθηκε ότι θεωρείται «υποδεέστερη» γλώσσα (Πλαδή, 2001), ενώ ταυτόχρονα συσχέτισαν την ομιλία των χρηστών των γεωγραφικών ποικιλιών με «ακαλλιέργητους», «ακαλαίσθητους», «επαρχιώτες» και «ηλικιωμένους» ανθρώπους. (Κουρδή, 1997). Οποιαδήποτε γλώσσα χρησιμοποιείται για επικοινωνιακούς σκοπούς δε δύνανται να χαρακτηρίζεται ως «χαμηλότερης ποιότητας».

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι γεωγραφικές ποικιλίες αξιοποιούνται από τα κείμενα μαζικής κουλτούρας, προκειμένου να αναδειχθεί η ετερότητα και η ανάδειξη της γλωσσικής ποικιλομορφίας μίας κοινωνίας (Στάμου κ.ά., 2016). Παρά το γεγονός ότι προωθείται η ετερογένεια και η πολυφωνία της κοινωνικής πραγματικότητας, η τηλεόραση προβάλλει τις γεωγραφικές ποικιλίες με τέτοιο τρόπο έτσι, ώστε να βεβαιώνεται η ομοιομορφία (Androutsopoulos, 2010). Η αποτύπωση των γλωσσικών ποικιλιών στοχεύει στη στηλίτευση και στον παραγκωνισμό των ομιλητών/τριών. Το υφολογικό χιούμορ το οποίο προάγεται μέσω της δημιουργίας ετερομορφιών από τον τρόπο ομιλίας και συμπεριφοράς των διαλεκτόφωνων τροφοδοτεί κοινωνικοπολιτισμικές ιδεολογίες (Φτερνιάτη κ.ά. 2016). Κατά συνέπεια, οι γεωγραφικές ποικιλίες εκλαμβάνονται από τους τηλεθεατές ως αποκλίνουσες από την πρότυπη, ενώ παράλληλα ταυτίζονται με ορισμένα κοινωνικά στερεότυπα.

Σκοπό εκπόνησης της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η ανάλυση του τρόπου αναπαράστασης των γεωγραφικών ποικιλιών στον τηλεοπτικό λόγο καθώς και ο επιτοπισμός ορισμένων κοινωνιογλωσσικών πεποιθήσεων. Ειδικότερα, έγινε ανάλυση των ελληνικών τηλεοπτικών σειρών: «Δέκα μικροί Μήτσοι» και «Επτά Θανάσιμες Πεθερές». Η ανάλυση βασίστηκε στο πολυ-επίπεδο μοντέλο που συνιστάται από τη

Στάμου (2012). Μέσα από τις τηλεοπτικές σειρές σημειώθηκαν γλωσσικά, κοινωνιογλωσσικά, σημειωτικά και ιδεολογικά στοιχεία αναπαράστασης των γεωγραφικών ποικιλιών. Αξιολογήθηκε η πειστικότητα και η συμπαγότητα στην αναπαράσταση των διαλέκτων. Πέραν της γλωσσικής αναπαράστασης έγινε ανάλυση του τρόπου αποτύπωσης της εκάστοτε διαλέκτου. Ο τρόπος αναπαράστασης των γεωγραφικών ποικιλιών βοηθά το τηλεοπτικό κοινό να αποδεχθεί την ομοιογένεια. Αν και ο τρόπος ομιλίας επιδεικνύει την ετερογένεια των γλωσσικών επιλογών, εξάγεται το συμπέρασμα ότι: «το σύνολο του πληθυσμού ομιλεί την ελληνική γλώσσα, συνεπώς επιτυγχάνεται η ανταλλαγή μηνυμάτων παρόλο που υπάρχει γλωσσική ετερογένεια». Αυτό καθίσταται εφικτό, κατά τους Στάμου & Ντίνα (2011), με το «στρογγύλεμα» των γεωγραφικών ποικιλιών καθώς και με την επικέντρωση σε ορισμένους γλωσσικούς δείκτες, οι οποίοι είναι γνώριμοι στους τηλεθεατές.

Για να δημιουργηθεί η εθνική ταυτότητα, οι αναπαραστάσεις βασίστηκαν σε γνωστά γλωσσικά ερεθίσματα, προκειμένου να επιτευχθεί η ταύτιση του τρόπου ομιλίας με ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό τόπο. Κατ' αυτό τον τρόπο, το τηλεοπτικό κοινό αποδέχθηκε τις αναπαραστάσεις. Οι γλωσσικές αυτές αναπαραστάσεις του κερκυραϊκού του θρακιώτικου του θεσσαλικού του πελοποννησιακού ιδιώματος του κωνσταντινοπολίτικου του μανιάτικου και του θεσσαλονικιώτικου ιδιώματος αναπαραστάθηκαν επιτυχώς στο πλαίσιο του γλωσσολογικού επιπέδου. Οι δύο τηλεοπτικές σειρές που επιλέχθηκαν αναφερόταν στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και ήταν κωμωδίες. (Στάμου & Ντίνας, 2011). Η αναπαράσταση της γεωγραφικής ποικιλίας μέσω του τηλεοπτικού λόγου δημιουργεί συγκεκριμένες κοινωνικές ταυτότητες ομιλητών/τριών. Όλοι οι διαλεκτόφωνοι χαρακτήρες παρουσιάστηκαν ως καλόβουλοι εξωστρεφείς κατά τη χρήση του λόγου, αλλά και ακαλλιέργητοι. Παρόλο που η γλωσσική ποικιλότητα παρουσιάστηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνει αποδεκτή, δεν παύει να συγκαταλέγεται στις κοινωνιολέκτους με χαμηλό κύρος. Πιο συγκεκριμένα, οι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες συσχετίζονται κατά κύριο λόγο με άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, τα οποία ανήκουν στη μεσαία κοινωνική τάξη και ασκούν «κατώτερα» επαγγέλματα. Έτσι, στα επιλεγόμενα επεισόδια των «Επτά Θανάσιμων Πεθερών», και των «Δέκα Μικρών Μήτσων» οι διαλεκτόφωνοι ασχολούνταν κατά κύριο λόγο με την αγροτική ζωή ή ασκούσαν παραδοσιακά τοπικά επαγγέλματα (η Μανιάτισσα πεθερά ήταν μοιρολογίστρα). Εξαίρεση αποτέλεσε ο διαλεκτόφωνος στην «Πολίτισσα Πεθερά» όπου ήταν γιατρός. Ακόμη, η επιλογή της

ηλικίας των ομιλητών/τριών, εκφράζει τη στάση που έχουν οι συντελεστές απέναντι στις διαλέκτους και τους/τις ομιλητές/τριές της. Σε όλα σχεδόν τα επεισόδια που αναλύθηκαν, οι διαλεκτόφωνοι ήταν άτομα είτε μέσης ηλικίας είτε ηλικιωμένοι, γεγονός που χρησιμοποιήθηκε ως έκφρασης οπισθοδρομικότητας. Εξαίρεση αποτέλεσαν τα επεισόδια των «Δέκα μικρών Μήτσων» και της «Θρακιώτισσας πεθεράς», όπου αξίζει να σημειωθεί ότι οι διαλεκτόφωνοι ήταν και νεαρά άτομα, καταρρίπτοντας έτσι τις έρευνες που έκαναν λόγο για χρήση του ιδιοματικού λόγου από άτομα μεγάλης ηλικίας. (Στάμου & Ντίνας, 2011). Επιπλέον, η χρήση των νεαρών ατόμων συνέτεινε στην πρόκληση γέλιου του τηλεοπτικού κοινού. Οι τηλεοπτικοί ήρωες συνήθως παρουσιάζαν αδιαλλαξία στην εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα, καθώς οι ομιλητές/τριες δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν διαφορετικό γλωσσικό κώδικα σε διαφορετικές περιστάσεις. Συνεπώς, στην πλειοψηφία των σειρών παρατηρήθηκε η χρήση του ιδιοματικού λόγου των διαλεκτόφωνων σε όλες τις επικοινωνιακές περιστάσεις. Εξαίρεση αποτέλεσε, η χρήση του ιδιοματικού λόγου στην «Πολίτισσα Πεθερά», όπου το νεαρό διαλεκτόφωνο άτομο χρησιμοποιούσε το πολιτικό ιδίωμα κατά κύριο λόγο στις επικοινωνιακές περιστάσεις του με άλλο διαλεκτόφωνο άτομο, και σε μικρότερη συχνότητα σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Παρόμοια χρήση του ιδιοματικού λόγου παρατηρήθηκε και στην «Θεσσαλονικιά Πεθερά», όπου ομοίως το νεαρό διαλεκτόφωνο άτομο χρησιμοποιούσε το θεσσαλονικιώτικο ιδίωμα κατά αποκλειστικότητα στις επικοινωνιακές περιστάσεις με άλλο διαλεκτόφωνο άτομο. Τα σημειωτικά χαρακτηριστικά χρησιμοποιήθηκαν αφενός ως δηλωτικά της αντίστοιχης γεωγραφικής περιοχής, έτσι η αναφορά σε πολιτικά φαγητά δηλώνει την Κωνσταντινοπολίτικη προέλευση του ατόμου, η αναφορά στη «Γκατζολία» δηλώνει τη Θρακιώτικη προέλευση, καθώς και η αναφορά σε τοπωνύμια της Κέρκυρας την κερκυραϊκή προέλευση, αφετέρου αποτέλεσαν αρνητικά στερεότυπα. (για τη φημολογία σχετικά με τα άτομα που κατάγονται από την πόλη της Πάτρας.). Αν και στις περισσότερες περιπτώσεις η αναπαράσταση των γεωγραφικών ποικιλιών παρουσιάστηκε ως γλωσσική ιδιαιτερότητα η οποία συνέβαλε στον εμπλουτισμό της γλώσσας υπήρξαν τρεις περιπτώσεις όπου οι γεωγραφικές ποικιλίες στιγματίστηκαν. Οι τρεις περιπτώσεις αφορούσαν γεωγραφικές διαλέκτους (θρακιώτικο, κερκυραϊκό και μανιάτικο ιδίωμα) στο «Επτά θανάσιμες πεθερές» όπου η καταγραφή των γεωγραφικών ποικιλιών πραγματοποιήθηκε άκαμπτα και μονοδιάστατα ως παρέκβαση από την πρότυπη γλώσσα. Η χρήση των γεωγραφικών ποικιλιών στις

προαναφερθείσες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε θυμηδικά, προκειμένου να διαχωριστεί από την πρότυπη και να υπερτονιστεί η υπερίσχυσή της. Οι γεωγραφικές ποικιλίες εκφράστηκαν από τους διαλεκτόφωνους ως κάτι ακατανόητο και ιδιόμορφο ενισχύοντας έτσι τη γλωσσική ομοιογένεια. Τέλος, η κοινή γλώσσα παρουσιάστηκε ως ο ιδανικότερος γλωσσικός κώδικας επικοινωνίας, ως ένα μέσο που προωθούσε τον εκμοντερισμό και τον σύγχρονο τρόπο ζωής .

Συμπερασματικά, η τηλεοπτική αναπαράσταση των γεωγραφικών ποικιλιών της ελληνικής γλώσσας μέσα από τον επιλεκτικό χειρισμό του γλωσσικού της «πλούτου» αποκαλύπτει τον ιδεολογικό ρόλο των ΜΜΕ στη συγκρότηση μίας κοινής εθνικής ταυτότητας. (Στάμου&Ντίνας,2011).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ξενόγλωσσες

- Abercrombie, N(1997). *Television and Society*. Cambridge Polity Press
- Androutsopoulos, J. (2010). The study of language and space in media discourse. In P. Auer & J. E. Schmidt (eds), *Language and Space: An International Handbook of Linguistic Variation*. Berlin/New York: De Gruyter, 740-758.acies
- Archakis, A., Lampropoulou, S., Tsakona, V., & Tsami, V. (2014). Linguistic varieties in style: Humorous representation in Greek mass culture texts. *Discourse, Context & Media*, 3, 46-55.
- Bell, A.,(1984). Language Style as Audience Design. *Language in Society* 13, 145-204
- Bell, A.,(1992). Hit and Miss: Referee Design in the Dialects of New Zealand Television Advertisements. *Language Communications* 12, 327-40.
- Blackledge, A. (2005). *Discourse and power in a multilingual world*. Amsterdam: John Benjamins.
- Busch, B. (2012). The linguistic repertoire revisited. *Applied Linguistics*, 33, 503-523.
- Canakis, C. (2010). Diglossia as an Agent of Humor in the Writings of Elena Akrita. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 12, 2022 από https://www.researchgate.net/publication/236810363_Diglossia_as_an_Agent_of_Humor_in_the_Writings_of_Elena_Akrita
- Coupland, N. (2007). *Style. Language Variation and Identity*. Cambridge University Press.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Fterniati, A., Archakis, A., Tsakona, V., & Tsami, V. (2015). Scrutinizing humorous mass culture texts in class: A critical language teaching proposal. *The Israeli Journal of Humor Research: An International Journal*, 4, 28-52.
- Georgakopoulou, A. (2000). On the sociolinguistics of popular films: Funny characters, funny voices. *Journal of Modern Greek Studies* 18(1), 119-133
- Giles,H.&PhillipS(1979). Accomodation Theory:Optimal Levels of Convergence. Στο Howard Giles& RobertSt.Clair(επιμ),*Language and Social Psychology*,σ σ.44-65.Oxford :Blackwell.

Hall, S.(1992).The Question of Cultural Identity.Στο Stuart Hall, David Hell & Tony McGrew(επιμ.) Modernity and its Futures, σ σ, 273-325. Cambridge :Polity Press& Open University Press

Hay, J. (2001). Lexical frequency in morphology: Is everything relative? Ανακτήθηκε Απρίλιος, 16, 2022 από https://www.researchgate.net/publication/249933247_Lexical_frequency_in_morphology_Is_everything_relative

Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1985). Language, context and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective. Βικτόρια: Deakin University.

Heller, M. (2007). Bilingualism as ideology and practice. In M. Heller (Ed.), Bilingualism: A social approach (pp. 95-119). Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan.

Holmes, J. (2016). Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Hudson, R. A. (1980). Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press. in Educational Discourses”. Linguistics and Education 14: 231-276 Intersections of popular culture and language arts instruction. Language Arts, 8.

Maroniti, K., Stamou A.G., K.D. Dinas, Griva E. (2013). (in Greek). The sociolinguistic style of cartoons: The case of the TV movie Merry Madagascar. Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences 1(2): 25-33.

Marriott, S. (1997). “Dialect and dialectic in a British war film”. Journal of Sociolinguistics 1 (2), 173-93. New London Group. (1996). A pedagogy of multiliteracies: Designing social futures. Harvard Educational Review, 60-92.

Stamou, A. G. (2012). “Representations of linguistic variation in children’s books: Register stylization as a resource for (critical) language awareness”. Language Awareness 21 (4), 313-29.

Ελληνόγλωσσες

Αγγελοπούλου, Δ. (2010). Το γορτυνιακό ιδίωμα και η χρήση του στην εκπαίδευση (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο.

Αθανασιάδης, Γ. (2016). Γεωγραφικές διάλεκτοι και τηλεοπτικές διαφημίσεις: Σχεδιασμός και αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης σε μαθητές/τριες Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή). Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Ανδρουλάκης, Γ. & Ξυδόπουλος, Γ. (2008). Γλωσσική Ανάπτυξη. Εισαγωγικά θέματα Γλωσσολογίας. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Αραποπούλου, Μ. (2012). ‘Δημοτική’, ‘Καθαρεύουσα’ και οι στάσεις των δύο φύλων. Στο Θ.- Σ. Παυλίδου (επιμ.), Γλώσσα-Γένος-Φύλο, (σσ. 171-206). Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. (2018). Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση (Απόσπασμα από έντυπη έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.

Αρχάκης, Α. & Κονδύλη, Μ. (2011). Εισαγωγή σε ζητήματα Κοινωνιογλωσσολογίας. Αθήνα: Νήσος.

Browning, R. (1991). Η μεσαιωνική και νέα ελληνική γλώσσα (μτφρ. Medieval and Modern Greek) . Αθήνα: Παπαδήμας.

Chambers, J.K. & Trudgill, P. (2008). Διαλεκτολογία (μτφρ. Σ. Λαμπροπούλου). Εκδόσεις: Πατάκη.

Δελβερούδη, Ρ. (2001a). Γλώσσα και διάλεκτος. Στο Χριστίδης, Α.-Φ. Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 50-53

Δελβερούδη, Ρ. (2001b). Γλωσσική ποικιλία. Στο Χριστίδης, Α.-Φ. Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 54-57

Δελβερούδη, Ρ. (2010, Ιούνιος, 16). Γλωσσική ποικιλία [A9]. Πύλη για την ελληνική γλώσσα .Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_a9/index.html

Έξευσις. (χ.η.). Κερκυραϊκό γλωσσικό ιδίωμα. Ανακτήθηκε από <http://www.elxefsisis.com/index.php/el/more/idiomatika-lejika/212-kerkyraiko-idiwma>
Theodosiou T. (2020, Σεπτέμβριος, 3). Θρακιώτικη διάλεκτος [άρθρο σε blog]. Ανακτήθηκε από <https://panetymon.blogspot.com/2020/09/thrakiotiki-dialektos.html>

Κακριδή, Μ., Δ. Κατή & Β. Νικηφορίδου. (1999). Γλωσσική ποικιλία και σχολική εκπαίδευση. Γλωσσικός Υπολογιστής 1, Ανακτήθηκε 16 Νοεμβρίου 2021 από: <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/default.htm>

Κακριδή-Φερράρι, Μ. (2005). Οι νεοελληνικές διάλεκτοι στον δημόσιο λόγο: Δείγματα αντιμετώπισής τους. Παρουσία 17/18 (1), 53 - 65

Κακριδή-Φερράρι, Μ. (2007). “Στάσεις απέναντι στη γλώσσα”, στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.), Θέματα ιστορίας της ελληνικής γλώσσας. Διαθέσιμο στο http://www.greeklanguage.gr/greekLang/studies/history/thema_03/index.html

Κάσσης, Κ. (1982). Το Γλωσσικό ιδίωμα της Μάνης, Μελέτη-Λεξικό, τόμος Α, Αθήνα: εκδόσεις Πολιτεία, 36-52, 70 .

Κατσώχης Ν. (2010). Βόρειες διάλεκτοι. Στο Χριστίδης, Α.-Φ. Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_b_2/index.html

Κατσώχης, Ν. (2010a, Νοέμβριος, 2). Οι Νεοελληνικές Διάλεκτοι. Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα της νέας ελληνικής. Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε από: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_b_2/index.html

Κατσώχης, Ν. (2010b, Νοέμβριος, 2). Βόρειες διάλεκτοι. Πύλη για την ελληνική γλώσσα . Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_b_5_2/index.html

Κοντοσόπουλος, Ν. (2008). Διάλεκτοι και ιδιώματα της Νέας Ελληνικής. Αθήνα: Γρηγόρη.

Κουρδής, Ε. (2012). Ενδογλωσσική μετάφραση κατ'επιλογήν; Η περίπτωση του υποτιτλισμού διαλεκτικών συστημάτων της ελληνικής γλώσσας σε τηλεοπτικά διαφημιστικά μηνύματα. 10ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, (σελ.870-880). Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Κομοτηνή

Κουρδής, Ε (2007). Παράγοντες Κοινωνιογλωσσολογικού στιγματισμού του τοπικού ιδιώματος της Θεσσαλίας, 1996. Πρακτικά 17ης συνάντησης του τομέα γλωσσολογίας της φιλοσοφικής σχολής του ΑΠΘ

Κουρδής, Ε. (2004). «Σημειωτική ανάλυση της ιδεολογίας για την εικόνα και τη γλώσσα του Έλληνα επαρχιώτη». Στο Κ. Τσουκαλά, Ε. Χοντολίδου, Α. Χριστοδούλου & Γ. 100 Φτερνιάτη, Τσάμη, Αρχάκης Μιχαηλίδης (Επιμ.) Σημειωτικά συστήματα και επικοινωνία (σσ. 545-556). Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Κουρδής, Ε. (1997). Παράγοντες κοινωνιογλωσσικού στιγματισμού του τοπικού ιδιώματος της Θεσσαλίας. Μελέτες για την Ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 17ης

ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, 22-24 Απριλίου 1996. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών, 577–59

Κωστούλα- Μακράκη, Ν. (2001). Γλώσσα και κοινωνία. Βασικές έννοιες. Αθήνα: Μεταίχμιο

Λύκου, Χ. (2000). Η Συστημική λειτουργική γραμματική του Μ.Α.Κ. Halliday.

Γλωσσικός Υπολογιστής II. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Μακρή, Β., Ανδρέου, Μ., & Κουτσούκος, Ν. (2013). Δανεισμός ονομάτων και απόδοση γένους στην Επτανησιακή διάλεκτο. *Patras Working Papers in Linguistics*, 3, 58-72.

Μαλικούτη Drachman, Α.(1997). Συρρίκνωση διαλεκτικών συστημάτων. Στο Α.-Φ. Χριστίδης (επιμ.), *Η ελληνική γλώσσα και οι διάλεκτοί της 23-28*, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ & Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Μαρκόπουλος, Θ. (2006). Η γλωσσική ιδεολογία του ‘σωστού’ και του ‘λάθους’. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 12, 2022 από <http://www.novafm106.gr/articles/education-ecclesia/1469>.

Μαρωνίτη, Κ., Στάμου, Α. Γ., Γρίβα, Ε. & Ντίνας, Κ. (2016). Αναπαραστάσεις της γλωσσικής ποικιλότητας στον τηλεοπτικό λόγο: Εφαρμόζοντας ένα πρόγραμμα κριτικού γραμματισμού σε παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας. Στο Α. Γ. Στάμου, Π. Πολίτης & Α. Αρχάκης (επιμ.), *Γλωσσική ποικιλότητα και κριτικοί γραμματισμοί στον λόγο της μαζικής κουλτούρας: Εκπαιδευτικές προτάσεις για το γλωσσικό μάθημα*. Καβάλα: Σαΐτα, 57-94.

Μήλλας, Η. (1999). Το κωνσταντινοπολιτικό ιδίωμα. [άρθρο σε blog]. Ανακτήθηκε από <http://www.herkulmillas.com/el/hm-makaleleri/glossa-logotexnia/643-to-konstantinoupolitiko-idioma.html>

Μοσχονάς, Σ. (2010). Η γλώσσα-Η πρότυπη γλώσσα. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 12, 2022 από <http://greeklinguistics.blogspot.com/2010/04/blog-post11.html>.

Μπασλής, Ι. (2017). *Κοινωνιογλωσσολογία: Μικρή Εισαγωγή* (3η έκδ.). Αθήνα: Γρηγόρης.

Ντίνας, Κ. & Ζαρκογιάννη, Ε. (2009). *Διδακτική αξιοποίηση των νεοελληνικών διαλέκτων. Η περίπτωση του ιδιώματος Αφάντου Ρόδου*. Θεσσαλονίκη : University Studio Press.

Ευδόπουλος, Γ. (2017). *Στοιχεία νεοελληνικών διαλέκτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο*

Παντελίδης, Ν. (χ.χ.). Οι νεοελληνικές διάλεκτοι. Ανακτήθηκε Απρίλιος, 20, 2021 από <http://www.odeg.gr/oi-neoellinikes-dialektoi/123-oi-neoellhnikes-dialektoi.htm>

Παντελίδης, Ν. 2001α. Φωνητικές παρατηρήσεις σ' ένα μεσσηνιακό ιδίωμα. Στο *Ελληνική Γλωσσολογία '99*. Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας. Λευκωσία, 17- 19 Σεπτεμβρίου 1999, 480-486. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Παντελίδης, Ν. 2001β. Πελοποννησιακός λόγος και κοινή νεοελληνική. Στο Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 21ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής

Παπαζαχαρίου, Δ., Φτερνιάτη, Α., Αρχάκης, Α. & Τσάμη, Β. (2016). Στάσεις Μαθητών Δημοτικού προς την Αναπαριστώμενη Γεωγραφική Ποικιλότητα σε Κείμενα Μαζικής Κουλτούρας. Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 36: 331- 341.

Παπαναστασίου, Γ.(2015). Η σημερινή κατάσταση των Νεοελληνικών Διαλέκτων, στο Μ. Τζακώστα (επιμ.) Η διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών ποικιλιών και διαλέκτων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (σσ. 187-210). Αθήνα: Gutenberg

Πλαδή, Μ. (2001). Γλωσσικές στάσεις και διαλεκτική υποχώρηση. Μελέτες για την ελληνική γλώσσα, 21, 618-629

Πολίτης, Π. & Κουρδής, Δ.(2013). χρήση γεωγραφικών διαλέκτων σε τηλεοπτικές διαφημίσεις: μιά πρόταση για τη διδακτική τους αξιοποίηση , Πρακτικά 11ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας Πανεπιστήμιο Αιγαίου: Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών , Ρόδος 1377-1389

Πολίτης, Π. (2001). Μέσα μαζικής ενημέρωσης: το επικοινωνιακό πλαίσιο και η γλώσσα τους [B10]. Στο Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε 15 Νοεμβρίου 2021 από: http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_b10/index.html
Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 12-14 Μαΐου 2000, 550-561. Θεσσαλονίκη.

Ράλλη, Α., & Αλεξέλλη, Β. (2019). Ο πρώτος ηλεκτρονικός διαλεκτικός χάρτης στην Ελλάδα: ο χάρτης της Λέσβου. *Modern Greek Dialects and Linguistics Theory*, 7(1), 226-234.

Ρουσάκης, Σ. (2014, Αύγουστος, 20). Το θεσσαλικό ιδίωμα. Γλωσσική επισκόπηση της Θεσσαλίας, Πρακτικά 1ου Συνεδρίου για την ιστορία και τον πολιτισμό της Θεσσαλίας. Ε-Τετράδιο. Ανακτήθηκε από <https://stergioulas.wordpress.com/2014/08/20/to-%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1/>

Σαλτίδου, Θ.Π. & Στάμου, Α.Γ. (2019). Κοινωνιογλωσσικές αναπαραστάσεις της ηλικίας και του φύλου στην τηλεοπτική μυθοπλασία: η περίπτωση της κωμικής σειράς SINGLES 2. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 39, 883-896.

Στάμου, Α.Γ. (2012). Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας: Αναλυτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης. *Γλωσσολογία/Glossologia*, 20, 19-38

Στάμου Α.Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Γεωργαλίδου, Μ., Σηφιανού, Μ. & Τσάκωνα, Β. (επιμ.) *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*, (σσ. 149-187). Νήσος: Αθήνα

Στάμου Α.Γ. & Ντίνας Κ.Δ. (2011). Γλώσσα και τοπικότητες: Η αναπαράσταση γεωγραφικών ποικιλιών στην ελληνική τηλεόραση. Στο Γ. Πασχαλίδης, Ε. Χοντολίδου, Ι. Βαμβακίδου (επιμ.), Σύννορα, περιφέρειες, διασπορές,. University Studio Press: Θεσσαλονίκη, 289-305

Τσάκωνα, Β. (2004). Το χιούμορ στον γραπτό αφηγηματικό λόγο (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τσάκωνα, Β. (2007a, Ιανουάριος, 11). Οι Νεοελληνικές Διάλεκτοι. Επτανησιακά ιδιώματα. Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_b_5_2/index.html

Τσάκωνα, Β. (2007b, Ιανουάριος, 11). Οι Νεοελληνικές Διάλεκτοι. Πελοποννησιακά ιδιώματα. Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_b_5_1/index.html

Τσάκωνα, Β. (2012). Υπάρχει μία, ενιαία γλώσσα;. Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=134#colabbr03

Τσάμη, Β. (2018). Κείμενα Μαζικής Κουλτούρας και Γλωσσική Ποικιλότητα: Κριτική Ανάλυση και Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Υλικού. (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Πατρών.

Τσιτσιπής, Λ. (1997). Εισαγωγή στην Ανθρωπολογία της Γλώσσας. Γλώσσα, Ιδεολογία, Διαλογικότητα και Επιτέλεση. Αθήνα: Gutenberg

Τσοκαλίδου, Ρ., & Μαλιγκούδη, Χ. (2011). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και Διγλωσσία. Κεφάλαιο 2, Ενότητα Επιμορφωτικό Υλικό στο Πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΠΑ: Πιστοποίηση Ελληνομάθειας Υποστήριξη και Ποιοτική Ανάδειξη της Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Ξένης/Δεύτερης Γλώσσας (συγχρηματοδότηση Υπουργείου Παιδείας Ευρωπαϊκής Ένωσης και υλοποίηση Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας). Ανακτήθηκε από http://users.auth.gr/tsokalid/images/Diapolitismiki%20ekpedefsi_12.pdf

Φτερνιάτη, Α., Τσάμη, Β. & Αρχάκης, Α. (2016). Τηλεοπτικές διαφημίσεις και γλωσσική ποικιλότητα: Προτάσεις κριτικής γλωσσικής διδασκαλίας. Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση 4:1, 85-100. Φτερνιάτη, Α. (2010). Το διδακτικό υλικό για το γλωσσικό μάθημα του δημοτικού και η παιδαγωγική του γραμματισμού και των πολυγραμματισμών. Νέα Παιδεία 135.

Φραγκουδάκη Α., Δραγώνα Θ., Ανδρούσου Α. (1997): «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Η περιγραφή μιας εμπειρίας». Σύγχρονα Θέματα, 63, Απρίλιος- Ιούνιος 1997, 70-75.

Χαραλαμπάκης, Χ. (2001). Νεοελληνικός λόγος. 3η έκδοση. Αθήνα. Χάρης, Γ. (επιμ.) (2001). Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Πατάκης

Χατζησαββίδης, Σ. (2008). Συνομιλιακό ύφος και προφορικότητα: ο ευθύς λόγος στα κείμενα του ελληνικού γραπτού ειδησεογραφικού λόγου. Στο Π. Πολίτης (Επιμ.), Ο λόγος της μαζικής επικοινωνίας. Το ελληνικό παράδειγμα (σσ.586-599). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών - Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

Χριστίδης, Α-Φ. (2001). Γλωσσική εκπαίδευση και γλωσσικός αποκλεισμός. Στο Αναστάσιος-Φοίβος Χρηστίδης & Μαρία Θεοδοροπούλου (επίμ.), Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα, σ σ., -264-70. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Χριστοπούλου, Κ. (2016). Μια λεξικολογική προσέγγιση στο περιθωριακό λεξιλόγιο της νέας ελληνικής (Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών). Διαθέσιμο από το Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.